

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI

Pedagogická fakulta

Ústav speciálně pedagogických studií

LENKA ŠVADLEŇÁKOVÁ

III. ročník – kombinované studium

Obor: Speciální pedagogika předškolního věku

**METODA DOBRÉHO STARTU A ŠKOLNÍ ZRALOST
DÍTĚTE**

Bakalářská práce

Vedoucí práce: Mgr. Pavel Svoboda, Ph.D.

Olomouc 2009

Děkuji Mgr. Pavlu Svobodovi, Ph.D., za poskytnutí odborných rad a podporu při psaní bakalářské práce. Děkuji také Ing. Stanislavu Velflovi za pomoc při grafické úpravě této práce.

Prohlašuji, že jsem bakalářskou práci zpracovala samostatně a použila jen
prameny uvedené v seznamu literatury.

V Olomouci dne 26. 6. 2009

.....

1	ÚVOD	6
	TEORETICKÁ ČÁST	7
2	ŠKOLNÍ ZRALOST	8
2.1	KLÍČOVÉ POJMY	9
2.2	ŠKOLNÍ ZRALOST A ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOST	11
2.2.1	CO JE PRO ŠKOLNÍ ZRALOST SMĚRODATNÉ.....	13
2.3	ASPEKTY ŠKOLNÍ ZRALOSTI.....	15
2.3.1	FYZICKÁ ZRALOST	16
2.3.2	PSYCHICKÁ ZRALOST	18
2.3.3	SOCIÁLNÍ ZRALOST	20
2.4	ODKLAD ŠKOLNÍ DOCHÁZKY	21
3	METODA DOBRÉHO STARTU.....	23
3.1	CO JE TO METODA DOBRÉHO STARTU	23
3.1.1	PRINCIPY A CÍLE	25
3.1.2	KONCEPCE.....	26
3.2	STRUKTURA CVIČENÍ	27
3.2.1	ZAHÁJENÍ	27
3.2.2	POSÍLENÍ JAZYKOVÝCH KOMPETENCÍ A KOMUNIKATIVNÍCH DOVEDNOSTÍ.....	27
3.2.3	SPECIFICKÁ CVIČENÍ	28
3.2.4	POHYBOVÁ CVIČENÍ.....	28
3.2.5	PÍSEŇ – POHYB	28
	(CVIČENÍ POHYBOVĚ AKUSTICKÁ)	28
3.2.6	PÍSEŇ – POHYB – GRAFICKÝ VZOR	29
	(CVIČENÍ POHYBOVĚ AKUSTICKO OPTICKÁ).....	29
3.2.7	ZÁVĚR	29
3.3	PÍSNÍČKY K MALOVÁNÍ A JEJICH POUŽITÍ.....	30
3.3.1	ORGANIZACE CVIČENÍ	31
3.3.2	DOPORUČENÉ POMŮCKY A POHYBOVÁ CVIČENÍ S NÁMĚTY ...	32
3.4	UPLATNĚNÍ METODY DOBRÉHO STARTU	34
	V PRÁCI S POSTIŽENÝMI DĚTMI	34
3.5	PŘÍNOS METODY DOBRÉHO STARTU	36
	PRAKTICKÁ ČÁST	37
4	VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ.....	37
4.1	FORMULACE CÍLŮ	37
4.1.1	HYPOTÉZA č. 1	38
4.1.2	HYPOTÉZA č. 2	38
4.2	VZOREK ŠETŘENÍ	39
4.3	METODA ŠETŘENÍ.....	40
4.4	PRŮBĚH VLASTNÍHO ŠETŘENÍ.....	41
5	ANALYTICKÁ ČÁST	42
5.1	POLOŽKA č. 1	42
5.2	POLOŽKA č. 2	43
5.3	POLOŽKA č. 3	44
5.4	POLOŽKA č. 4	46
5.5	POLOŽKA č. 5	49
5.6	POLOŽKA č. 6	51
5.7	POLOŽKA č. 7	52
5.8	POLOŽKA č. 8	53
5.9	POLOŽKA č. 9	54

5.10	POLOŽKA č. 10	55
5.11	POLOŽKA č. 11	56
5.12	POLOŽKA č. 12	57
5.13	POLOŽKA č. 13	58
5.14	POLOŽKA č. 14	59
5.15	POLOŽKA č. 15	61
6	INTERPRETACE CÍLŮ	62
7	ZÁVĚR.....	64
	SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY	65
	PŘÍLOHA č. 1 – ÚVODNÍ DOPIS	66
	PŘÍLOHA č. 2 – DOTAZNÍK	67
	ANOTACE.....	70

*„Nazývá se člověk a jest malý,
v sumu shrnutý svět,
v němž všecko zavínuté se nachází,
cokoli v sobě veliký svět
široce rozprostřené má.“
J. A. KOMENSKÝ*

1 ÚVOD

Dítě předškolního věku prožívá v mateřské škole část svého dětství. Je obklopeno podnětným prostředím, laskavým přístupem učitelek a svými kamarády. S některými z nich bude brzy sedět ve školních lavicích. Od svých rodičů již má doma připravenou aktovku a nesmírně se těší, až s ní jednoho dne půjde do školy. Bude školákem.

Jen těšit se však nestačí. Mnoho dětí má se školními povinnostmi nemalé obtíže a těšení se je již dávno pryč. Ale proč? Kde nastal ten zvrát?

V první řadě rodiče a učitelky mateřských škol by měly umět odhadnout, zda je dítě ve všech aspektech jeho vývoje zralé na to, aby školu zvládlo. Není to úkol vůbec snadný. Existuje mnoho činností, her a pomůcek, které pomohou odhalit nedostatky v dětském vývoji a pomoci dítěti zvládnout vše tak, aby se do školy zase těšilo a se školními neúspěchy se setkávalo jen zřídka.

Jako jednu z takových nabízených činností využívají učitelky ve své práci Metodu Dobrého startu. Dle zájmu se s ní mají učitelky možnost seznámit prostřednictvím nabídky kurzů. Tato metoda je vhodná pro všechny děti před vstupem do školy a jejím cílem je rozvoj psychomotorických funkcí dítěte. U dětí je tato činnost velmi oblíbená, ať už proto, že není zařazována každodenně či proto, že si při ní můžeme hrát na školu a něco nového se naučit.

Touto cestou lze Metodu dobrého startu přiblížit rodičům dětí předškolního věku, předškolním pedagogům, kteří ještě neměli možnost se s touto metodou blíže seznámit, ale i těm, kteří ji již dobře znají.

Cílem této práce je nastínit, jaké úrovně metoda dobrého startu dosahuje v předškolních zařízeních, jaká je její četnost a využitelnost a v neposlední řadě i poskytnout možnost učitelkám těchto zařízení vyjádřit své zkušenosti s touto metodou.

TEORETICKÁ ČÁST

Cílem teoretické části je seznámit se s problematikou školní zralosti a Metody Dobrého startu.

V první části je vymezen pojem školní zralost a její aspekty, které budou dále hlouběji analyzovány názory autorů, kteří se tímto tématem zabývají. Nastíněno je i úskalí odkladu školní docházky.

Druhá část vymezuje metodu, kterou stále ve větší míře využívají ve své praxi učitelky mateřských škol, a to Metodu Dobrého startu.

Kapitola se zaměřuje na původ a vznik této metody v zahraničí, její koncepci a cíle. Své důležité místo zaujímá v obsahu kapitoly také struktura cvičení, organizace a praktické využití písni k malování. Metoda Dobrého startu má svůj přínos i v práci s postiženými dětmi.

Autorkou polské verze je Marta Bogdanowicz, na české modifikaci se ve velké míře podílela Jana Swierkoszová.

2 ŠKOLNÍ ZRALOST

Otázkou školní zralosti se zabývají učitelky mateřských a základních škol, rodiče dětí předškolního věku, pracovníci v pedagogicko - psychologických poradnách. Každý z nich může mít na jedno dítě stojící na prahu školy jiný názor, jiný pohled na jeho fyzickou vyspělost, rozumové schopnosti či sociální vyzrálост. Každé dítě se od svých vrstevníků liší, a tak nelze posuzovat všechny děti stejnou měrou. Jak ale poznat, zda je dítě na konci docházky do mateřské školy skutečně na školu připravené? „Obecně lze chápat školní zralost jako takový stupeň vývoje tělesných i duševních vlastností dítěte, který je nutným předpokladem úspěšného zvládnutí školních povinností.“ (Šimíčková Čížková, 2003, s. 84)

Následující kapitola vymezuje pojmy související s touto problematikou a pojetí školní zralosti předškolního dítěte.

2.1 KLÍČOVÉ POJMY

Předškolní věk

Vývojové období dítěte od dovršení třetího roku věku po vstup do školy, tzn. Do dovršení šestého roku života dítěte. Hlavní činností předškolního dítěte je hra. V tomto věkovém období dítě zpravidla navštěvuje mateřskou školu, která jej postupně připravuje na vstup do školy. Základem stále zůstává rodinná výchova, na které mateřská škola staví a která napomáhá dalšímu rozvoji dítěte.

Školní zralost

V pedagogicko-psychologickém pojetí znamená stav dítěte projevující se v takové úrovni jeho organismu, která mu umožňuje adaptaci na prostředí školy. Toto pojetí vychází z teorií vývojové psychologie, které vysvětlují, jak dítě dozrává ve své centrální nervové soustavě, ve svých mentálních schopnostech, vnímání, pozornosti, řečových a komunikativních dovednostech.

V oblasti školské legislativy je školní zralost chápána jako podmínka pro zahájení povinné školní docházky po dovršení šestého roku věku, kdy má být dítě „tělesně i duševně přiměřeně vyspělé“. Není-li dítě tělesně nebo duševně přiměřeně vyspělé, může mu být začátek povinné školní docházky odložen o jeden rok, na základě odborného posouzení lékaře, pedagogicko-psychologické poradny nebo pedagogicko-psychologického centra.

Školní připravenost

Souhrn předpokladů dítěte pro úspěšné zvládnání školního života a nároků vyučování. Školní připravenost je komplexní charakteristika, která zahrnuje jak úroveň biologického a psychického vývoje dítěte, tak dispozice vytvářené na základě učení a vlivem konkrétního sociálního prostředí.

Specifické vývojové poruchy učení

Heterogenní skupina poruch, které se projevují obtížemi při nabývání a užívání dovedností, jako je mluvení, porozumění mluvené řeči, čtení aj.

Dyslexie

Porucha, která se projevuje obtížemi při čtení, přestože se dítěti dostává běžného výukového postupu, má přiměřenou inteligenci a sociokulturní příležitost.

Dyskalkulie

Porucha matematických schopností, kdy se dítě nemůže naučit počítat, ačkoli mělo normální příležitost k učení a jeho intelektové schopnosti jsou v mezích normy.

Dysgrafie

Porucha schopnosti psát, kdy postižený nedovede napodobit tvary písmen, nezapamatuje si je, zaměňuje je.

Komunikační (komunikativní) kompetence

Soubor jazykových znalostí a dovedností umožňujících mluvčímu realizovat různé komunikační potřeby, a to přiměřeně k situaci, charakteristikám posluchačů aj.

Jazyková dovednost (kompetence)

Schopnost používat osvojený jazyk (mateřský, cizí) pro komunikační účely. Základní jazykové dovednosti jsou: receptivní (poslech s porozuměním, čtení s porozuměním), produktivní (ústní projev, písemný projev).

Psychomotorika

Termín vyjadřující úzkou souvislost a vzájemnou podmíněnost psychické a tělesné složky činnosti a prožívání u řady typů úkolů v praxi i při školním vyučování.

Percepčně motorické učení

Způsob osvojování si nových vědomostí a dovedností na základě percepce (vnímání) a pohybových reakcí.

Pedagogická diagnostika

Vědecká disciplína zabývající se otázkami diagnostikování subjektů v edukačním prostředí (převážně ve školním prostředí). Formuluje teorii pedagogického diagnostikování, metody diagnostikování a také způsoby interpretace pedagogických diagnóz. (Průcha, Walterová, Mareš, 2001)

2.2 ŠKOLNÍ ZRALOST A ŠKOLNÍ PŘIPRAVENOST

Jedním z prvních mezníků života každého jedince je vstup do školy. Pro dítě je to období plné emocí, očekávání, ale i napětí, co všechno ho ve škole čeká.

Aby dítě dobře zvládlo nejen přechod z mateřské školy do 1. třídy školy základní, ale i úspěšně plnilo požadavky vztahující se ke školnímu vyučování a k jeho dalšímu vzdělávání, je důležité věnovat předškolnímu dítěti dostatek času a prostoru pro rozvoj jeho vědomostí, dovedností a postojů.

„Ve vývojově psychologické literatuře se setkáváme v této souvislosti s termíny školní zralost, připravenost, způsobilost, pohotovost apod. Otázka školní zralosti neušla pozornosti již J. A. Komenského, který stanovil 6. rok jako nejvhodnější pro zahájení školní docházky, ale zároveň upozornil na možnou „nezralost“ některých dětí.“ (Šimíčková Čížková, 2003, s. 84)

Autoři zabývající se problematikou vývoje dítěte v předškolním věku vymezují pojem školní zralosti různě:

Kropáčková (2008) charakterizuje školní zralost jako stav dítěte, který zahrnuje jeho zdravotní, psychickou i sociální způsobilost začít školní docházku a zvládnout požadavky výuky.

„Pojem školní zralost v sobě zahrnuje několik rovin: jednak zralost fyzickou, tělesnou, dále pak zralost po stránce, kterou můžeme nazvat psychosociální, protože zralost psychická zde souvisí se sociální zralostí.“ (Žáčková, Jucovičová, 2005, s. 2)

„Termín školní zralost je v oblasti školské legislativy chápán jako „podmínka pro zahájení povinné školní docházky po dovršení šestého roku věku, kdy má být dítě tělesně i duševně vyspělé...“ (Průcha, Wlaterová, Mareš In Kropáčková, 2008, s. 241)

V souvislosti se školní zralostí se můžeme setkat i s pojmem školní připravenost. Někteří autoři vnímají tato slova jako synonyma, jiní mají pro každý výraz odlišné vymezení.

„O tom, zda je dítě způsobilé k nástupu do školy, rozhoduje celá řada činitelů. Některé z nich mají spíše biologickou podstatu a jsou závislé na procesu zrání (pojem školní zralost).

V jiných z nich se odráží proces učení (pojem školní připravenost) – to, jak bylo dítě stimulováno v předcházejících obdobích.“ (Kucharská, Švancarová, 2004, s. 85)

Vágnerová In Kropáčková (2008) vymezuje školní zralost prostřednictvím kompetencí, které jsou závislé na zrání organismu, a školní připravenost prostřednictvím kompetencí, jež jsou do jisté míry závislé na prostředí a učení (viz tabulka č. 1).

Tabulka č. 1 Klíčové kompetence

Školní zralost	Školní připravenost
- emoční stabilita - kvalitnější záměrná koncentrace pozornosti - odolnost proti zátěži (adaptace na školní režim) - lateralizace ruky, motorická i senzomotorická koordinace a manuální zručnost - vizuální diferenciaci a integraci (zralost očních pohybů) - sluchová diferenciaci - koordinaci činnosti mozkových hemisfér - myšlení na úrovni konkrétních logických operací - autoregulace založená na vůli a spojená s vědomím povinnosti	- respektování hodnoty a smyslu školního vzdělání (motivace ke školní práci) - rozlišování různých rolí a diferenciaci chování, které je s nimi spojeno - úroveň verbální komunikace - respektování běžných norem chování i hodnotového systému

2.2.1 CO JE PRO ŠKOLNÍ ZRALOST SMĚRODATNÉ

Podle Budíkové (2004) jsou pro posouzení školní zralosti směrodatné tyto oblasti:

1. Rozumový vývoj

Vývoj řeči

- srozumitelná výslovnost
- slovní zásoba
- schopnost umět vyjádřit děj

Grafomotorika

- ovládat čáru a směr
- správné držení tužky, uvolněné zápěstí
- tvořivě, spontánně kreslit

Pozornost

- udržet pozornost alespoň 10 minut

Pracovní návyky

- zůstat u úkolu a dokončit ho

Zrakové a sluchové rozlišování

Orientace a vztahy v prostoru a čase

- nahoře nebo dole
- před nebo za
- vepředu, vzadu nebo vprostřed
- nad, pod
- orientace na vlastním těle
- orientace vpravo, vlevo

Představa předpočetní

- dítě chápe pojmy první, poslední, uprostřed, větší nebo menší, lehčí, těžší

Přiřazování a rozeznávání barev

2. sociální vývoj

Schopnost navazovat vztahy s vrstevníky, komunikovat s okolím, najít si kamaráda.

3. Emocionální vývoj

Schopnost zvládat zátěžové situace, odpoutat se od rodiny.

2.3 ASPEKTY ŠKOLNÍ ZRALOSTI

Aspekty školní zralosti v sobě zahrnují tři roviny, na jejichž dostatečnou úroveň by mělo dosáhnout každé dítě na konci předškolního období. Rovina fyzická nebo biologická vypovídá o tělesných proporcích a zdravotním stavu, kognitivní nebo i duševní, rozumová zralost popisuje úroveň psychických procesů, inteligenci, řeč... Emoční, motivační či sociální aspekt zahrnuje sociální vyspělost a samostatnost jedince.

U dítěte mohou být shledány nedostatky v jedné, ale i ve všech třech oblastech školní zralosti.

2.3.1 FYZICKÁ ZRALOST

Z biologického hlediska je důležité, aby dítě před vstupem do školy dosáhlo přiměřené výšky, bylo odolné vůči nemocím a netrpělo žádným vážným zdravotním zatížením.

S tím, jak dítě roste a vyvíjí se, souvisí i rozvoj obratnosti dítěte. Na konci předškolního období by dítě mělo zvládnout chůzi se správným držením těla, chůzi po šikmé a zvýšené rovině, stoj na jedné noze, výstupy a sestupy na přiměřeném nářadí. S orientací v prostoru souvisí běh při pohybových hrách, změna směru dle povelu, střídání běhu a chůze na zvukové i světelné signály. Při míčových hrách dítě zvládne házet míč do dálky horním obloukem, vyhazovat míč pravou, levou i oběma rukama.

Pro nácvik psaní je důležitým faktorem k posuzování školní zralosti také rozvoj jemné motoriky. Tu můžeme u dítěte předškolního věku rozvíjet díky manipulaci s drobným materiálem jako jsou korálky, jednotlivé díly stavebnice, ale i při práci s takovým materiálem jako je papír, plastelína...

Dle Kucharské, Švancarové (2003) může být pro rodiče předškolního dítěte jednou ze známek jeho fyzické zralosti také nástup výměny prvních zubů.

Dále autorky považují za důležité, aby byl čerstvý předškolák přiměřeně velký (výška 115-120 cm, váha přes 20 kg), proporcionalita jeho těla mu umožnila všechny činnosti spojené s novými povinnostmi. S růstem a změnou proporcí souvisí také rozvoj obratnosti dítěte. V tomto věku se u dětí také rychle rozvíjí grafomotorika – zda je přiměřený tlak na tužku, správná poloha držení tužky, čáry jsou jistější, přesnější a rovnější.

Ve směru tělesné zralosti bývají posuzovány obvykle následující znaky:

- věk dítěte, jeho výška a hmotnost,
- přiměřenost rozvoje hrubé motoriky a pohybové koordinace,
- vyspělost jemné motoriky (stupeň koordinace zraku a ruky),
- dokončení 1. strukturální přeměny,
- míra zralosti CNS,
- celkové zdraví dítěte. (Šimíčková Čížková, 2003)

Kropáčková (2008) ve své literatuře uvádí tzv. filipínskou míru. Jedná se o jednoduchou orientační zkoušku tělesné zralosti, kdy se zjišťuje protažení končetin, kdy dítě ohne pravou paži přes temeno vzpřímené hlavy a snaží se dotknout levého ušního boltce.

Na základě takové zkoušky však nelze jednoznačně rozhodnout o fyzické připravenosti dítěte.

Důležitým aspektem při posuzování fyzické zralosti je správné držení tužky, pastelky, štětce...

“Nejpozději před vstupem do školy by měli dospělí kolem dítěte vypožorovat jeho typ laterality“ (Šimíčková Čížková, 2003, s. 87)

„Zjišťuje se, která polovina mozku řídí daný úkon.“ (Kropáčková, 2008, s. 20)

„Prakticky se lateralizace/dominance jedné z hemisfér projevuje třeba tak, že dítě provádí úkoly přesněji, lépe a rychleji s menší únavou vedoucím orgánem než druhým, nedominantním. Konkrétně to může znamenat, že dítě lépe kreslí pravou rukou.“ (Kropáčková, 2008, s. 20)

Určení laterality se týká všech párových orgánů jako jsou oči, uši, ruce a nohy. Podle převahy užívaného orgánu se v praxi označuje praváctví, leváctví nebo ambidextrie, což znamená obourukost. V současné době se již leváctví nepřeučuje.

Kropáčková (2008), uvádí i laterality smyslových orgánů, tzn. očí a uší, kde rozlišuje dva základní typy laterality: souhlasnou (přednostní užívání stejné ruky a oka) a zkříženou – nesouhlasnou (vedoucí je pravá ruka a levé oko nebo naopak levá ruka a k ní pravé oko).

Vyspělost dítěte po fyzické stránce však ještě nestačí. Dítě může mít nemalé obtíže i po stránce psychické či sociální.

2.3.2 PSYCHICKÁ ZRALOST

Psychická zralost u dítěte předškolního věku se vyznačuje především vyspělostí poznávacích procesů v oblasti myšlení a řeči, pozornosti a paměti, představivosti a fantazií.

Dítě by mělo vědět své jméno, příjmení a adresu, znát a pojmenovávat základní a některé doplňkové barvy, základní geometrické tvary, orientovat se v prostoru a čase, vnímat svět kolem sebe a poznávat své bezprostřední okolí.

K připravenosti ke školní práci patří kromě rozumové vyspělosti i dobrá úroveň zrakového a sluchového vnímání a rozlišování, tvorba kvalitních představ a paměťových stop a jejich co nejpřesnější vybavování z paměti. Dítě by mělo být schopné rozeznávat podobné a rozdílné obrázky, tvary a zvuky. Mělo by mít předpoklady k tomu, aby zvládlo třídit věci dle odlišných hledisek, určovalo pořadí, skládalo z jednotlivostí celek a dobře se orientovalo v prostoru. (Kucharská, Švancarová, 2003)

Šimíčková Čížková (2003) k posuzovacím kritériím rozumové zralosti řadí následující jevy:

- přechod od celostního k pročleněnému vnímání,
- analyticko-syntetická činnost,
- konkrétní myšlenkové operace při zacházení s názorným materiálem,
- trvalejší a záměrná paměť, její logické prvky,
- odlišení reality a světa fantazie, sklon k realismu,
- překonávání egocentrismu,
- vůlí ovládaná pozornost,
- tvořivý, aktivní přístup ke světu,
- přiměřený vývoj řeči,
- rozlišení hry a povinnosti.

Kropáčková (2008) udává, jak důležitou roli sehrává také úroveň grafomotoriky a senzomotorické koordinace. Je třeba se zaměřit na to, jak dítě drží tužku, pastelku a štětec. Podstatné je rozlišování znaků a schopnosti nápodoby.

Řada autorů uvádí k psychické zralosti také úroveň komunikace. U dítěte předškolního věku si všímáme, jak dítě vyslovuje, ale také jakou má slovní zásobu. Zda dokáže zformulovat otázku, zda vyřídí vzkaz, dokáže souvisle vyprávět příběh, pohádku. „Dítě by v tomto období mělo mluvit již gramaticky správně a ve větší míře by měly být odstraněny poruchy řeči – dyslalie.“ (Žáčková, Jucovičová, 1998, s. 3)

Co se týká paměti dítěte předškolního věku, převládá paměť krátkodobá, neúmyslná a názorná. V předškolním zařízení ji můžeme procvičovat zapamatováním básniček, písniček, posloupnosti obrázků, různých her na rozvoj paměti. Dítě by mělo být schopno se také se přiměřeně dlouhou dobu soustředit na prováděnou činnost, pozorně a v klidu poslouchat pohádku, dokončit daný úkol...

2.3.3 SOCIÁLNÍ ZRALOST

„Dítě, které má nastoupit do školy, se musí umět na určitou dobu odloučit od rodiny. Mělo by být připraveno převzít na sebe roli školáka, což znamená, že je schopno zapojit se do školní práce, plnit pokyny učitele, spolupracovat ve skupině. Mělo by být schopno odložit atraktivní hru a začít s plněním úkolů podle pokynů učitele.“ (Kucharská, Švancarová, 2003, s 86)

Šimíčková Čížková (2003) uvádí emoční, motivační a sociální zralost takové jevy, jako jsou:

- adaptace dítěte na režim školy,
- kontrola okamžitých nápadů a impulzů,
- pracovní tempo, kladný přístup k učení a ochota spolupracovat,
- převzetí nové role žáka a spolužáka, začlenění do skupiny vrstevníků,
- relativní emocionální stabilitu a odolnost vůči frustracím,
- kladný postoj k sobě a přiměřená sebedůvěra.

Dítě by mělo také umět si poradit se zadaným úkolem, splnit ho a zhodnotit výsledky své práce – co jsem udělal dobře, co špatně. Mělo by projevovat samostatnost, rozhodnost, vytrvalost i ohleduplnost. K sociální vyzrálosti beze sporu patří i smysl pro povinnost, odpovědnost, ale i zdvořilé chování a v neposlední řadě „má zvládat základy sebeobsluhy (oblékání, obouvání, jezení příborem, udržování pořádku ve svých věcech).“ (Žáčková, Jucovičová, 1998, s. 3), „Projevem sociální zralosti může být i to, že dítě se do školy těší.“ (Kropáčková, 2008, s.29)

Není pravidlem, že radost a těšení se ze vstupu do školy znamená u dítěte vždy sociální zralost. Dítě může být ovlivněno vrstevníky, rodiči, prarodiči. Těší se z něčeho neznámého, zajímavého, ale je nutné položit si otázku, zda dítě vstup do školy po této stránce zvládne tak, aby netrpělo úzkostí, nesetkávalo se často s neúspěchem a nemělo problémy začlenit se do kolektivu svých vrstevníků.

2.4 ODKLAD ŠKOLNÍ DOCHÁZKY

O odkladu školní docházky je vhodné uvažovat tehdy, prokazuje-li dítě nezralost v oblasti fyzické, psychické či sociální. Předpokládá se, že pokud by do školy takové dítě nastoupilo, mohlo by dojít k přetěžování dítěte, k nezvládnutí učiva, ke zvýšené únavě a vyčerpání organismu až ke zvýšené nemocnosti dítěte.

Dítě by se často potýkalo s neúspěchem, nebylo by oblíbené v kolektivu svých spolužáků, jeho důvěra v sebe a v jeho schopnosti by byla značně oslabena.

Kucharská, Švancarová (2003) uvádí test školní zralosti pro rodiče dětí předškolního věku

- Dítě měří více než 115 cm a váží více než 20 kg.
- Dítě je pohybově obratné a šikovné.
- Dobře zachází s tužkou, obkreslí základní geometrické tvary, kresbou samostatně vyjádří jednoduchý námět.
- Správně vyslovuje všechny hlásky.
- Dovede vyjádřit svou myšlenku, nevyskytují se neologismy, řeč je gramaticky správná.
- Ve větě rozeznává jednotlivá významotvorná slova, ve slově označí počáteční a konečnou hlásku.
- Dovede skládat skládanky, puzzle, orientuje se v bludišti.
- Dovede jmenovat početní řadu do 10, vyjádří počet konkrétními předměty.
- Dovede se orientovat v prostoru.
- Dovede se soustředit na malování, poslech pohádky, hru.
- Nepotřebuje již po obědě spát, ranní vstávání do školky probíhá bez obtíží.
- Nemá strach z cizích lidí, zapojuje se do skupin svých vrstevníků.
- Bez problémů se zapojuje do her s pravidly.
- Není zvýšeně plačtivé, nestřídají se u něj rychle nálady radosti a lítosti.

„Povinná školní docházka začíná počátkem školního roku, který následuje po dni, kdy dítě dosáhne šestého roku věku, pokud mu není povolen odklad; dítě, které dosáhne šestého roku věku v době od počátku školního roku do konce roku kalendářního, může být přijato k plnění povinné školní docházky již v tomto školním

roce, je-li tělesně i duševně přiměřeně vyspělé a požádá-li o to jeho zákonný zástupce.“
(Katzová, 2008, s 192)

Faktory ovlivňující školní zralost a připravenost dítěte k zahájení povinné školní docházky: tělesný vývoj, úroveň motoriky, zdravotní stav, věk, pohlaví, úroveň řeči a celková zralost poznávacích a rozumových funkcí, pracovní, sociální a citová zralost, odolnost proti zátěži, podnětnost výchovného prostředí, požadavky školy.

Mezi hlavní projevy nezralosti patří: nesamostatnost, neobratnost, přecitlivělost a impulsivnost, nesoustředěnost, neklid, agresivita, apatie, izolovanost dítěte.

Chybné je dělat ukvapené závěry.

Pokud se dítě do školy těší, neznamená to vždy, že je zralé a připravené zahájit povinnou školní docházku.

Když se dítě do školy netěší, neznamená to vždy, že není zralé. Je však potřeba se nad tímto faktem zamyslet. Důvodem může být strach, úzkost.

(Kropáčková, 2008)

3 METODA DOBRÉHO STARTU

Tato metoda je jedním z mnoha prostředků, které využívají učitelky mateřských škol i pracovníci pedagogicko - psychologických poraden k zjišťování školní připravenosti dítěte nebo nedostatků shledaných v oblasti chování a učení.

V této kapitole je podrobněji vymezena Metoda Dobrého startu, její vznik, obsah a přínos v předškolním vzdělávání.

3.1 CO JE TO METODA DOBRÉHO STARTU

Základy této metody byly zformulovány již v průběhu 1. světové války. První verze popisovala metodu určenou k rehabilitaci osob se získanými poruchami hybnosti a měla charakter léčebně relaxační.

Ve 40. – 50. letech vypracovala fyzioterapeutka Theá Bugnet originální metodu s názvem Le Bon Départ a spolu s dalšími specialisty ji připravila k využití v práci s dětmi. Metoda byla poprvé realizována v základní škole v Cannes roku 1940 jako vstupní etapa výuky čtení a psaní a následně byla použita u dětí s obtížemi v učení.

Metoda našla mnoho pokračovatelů a je používána ve Francii, Holandsku, Belgii, Španělsku, Švýcarsku a Portugalsku.

Do Polska se informace o této metodě dostaly v 60. letech prostřednictvím prof. Hab. Med. Hanny Jaklewicz. V průběhu několika desítek let bezprostřední práce s dětmi zdravými a s dětmi opožděnými v psychomotorickém vývoji, ve spolupráci s hudebníky, učiteli, s rodiči a studenty se zrodila polská verze této metody a to pod názvem DOBRÝ START.

Ve srovnání s originálem byla pozměněna struktura zaměstnání, forma a cvičení. Byla provedena úprava grafických vzorů, ke kterým byly vybrány polské lidové a dětské písně. Výchovně terapeutické cíle a smysl cvičení se však nezměnily.

Od roku 1968 byly ověřovány některé techniky i v práci s dětmi s diagnózou dyslexie. Od roku 1970 se cvičení prováděla v poradnách, v základních a mateřských školách.

Poprvé byla metoda Dobrého startu představena M. Bogdanowicz, H. Jaklewicz, W. Loebel v roce 1969 na 9. semináři Sekce psychoterapie dětí a mládeže Společnosti psychické hygieny ve Varšavě. (Bogdanowicz, 1998)

Roku 1982 na jednom z pražských dyslektických seminářů byla požádána prof. Matějčkem překladatelka Jana Swierkoszová, aby se ujala tlumočení příspěvku polské prof. Hab. Marty Bogdanowicz. Od tohoto okamžiku bala započata práce na české modifikaci této metody. Výsledkem byl metodický materiál, který v lednu roku 1983 vydala Krajská pedagogicko-psychologická poradna v Ostravě k ověřování na poradnách v kraji.

„ Od té doby jsem zaznamenávala různé pokusy, návody či recepty nazvané Metoda Dobrého Startu, Dobrý start nebo prostě Start. Nad mnohými neskrývám rozpaky, jak jen vzdáleně připomínají základní principy metody, u jiných jsem s potěšením zjistila propracovanost některých fází cvičení...“ (Swierkoszová, 1998, s 4)

3.1.1 PRINCIPY A CÍLE

Z hlediska psychomotorického vývoje zkoumá psychomotorický rozvoj dítěte vědní obor psychologie, majíc na paměti jednotu psychiky a motoriky v ranných stádiích ontogeneze. Vztah mezi psychikou a motorikou se chápe jako spojení poznávacích procesů a motoriky za účasti sféry emocionálně motivační v jeden celek.

Lze říci, že poruchy psychomotorického vývoje se projevují v opoždění rozvoje percepčně motorických funkcí a jsou jednou z příčin selhávání dítěte ve výuce čtení (dyslexie), psaní (dysgrafie) a pravopisu (dysortografie). Již v předškolním věku můžeme vypořizovat poruchy psychomotorického vývoje a to při takových činnostech jako je modelování, kresba, pohybová cvičení a při některých didaktických zaměstnáních.

Metoda dobrého startu sleduje harmonický rozvoj psychomotoriky ve všech aspektech. Psychomotorickou úroveň aktivizuje u dětí normálních, nepravidelně se rozvíjející funkce upravuje u dětí s poruchami vývoje. (Bogdanowicz, 1998)

„Metoda je určena pro děti předškolního věku, rizikové děti na počátku školní docházky, pro děti se specifickými poruchami učení.“ (Kucharská, s 89, 1999)

Využití Metody dobrého startu podle Swierkoszové (1998)

- vstupní etapa pro výuku čtení a psaní. Metoda splňuje profylaktickou funkci.
- Úspěšně se využívá u dětí s diagnózou specifické poruchy učení a to jak v rámci jejich integrace, tak ve specializovaných třídách, může být součástí individuálního programu, podkladem pro ambulantní péči v poradně nebo ve škole.
- Výzkumy efektivity upozorňují na její využití u dětí s odkladem školní docházky.
- Použitelnost metody u dětí z minoritních skupin jako jsou děti přistěhovalců, emigrantů, Romové před zahájením výuky čtení, psaní, matematiky.
- Plní diagnostickou funkci.

Metoda obsahuje 25 lekcí s dostatečným výběrem modelových situací, respektuje individualitu dítěte i možnosti učitele.

Soubor obsahuje:

- Metodickou příručku
- Pracovní listy
- Audio kazetu s hudebním doprovodem.

3.1.2 KONCEPCE

Píseň je nositelem děje a od ní se odvíjí pohyb a vyprávěný příběh. Dětem, které často návazné pohybové úkoly nezvládnou, přináší úspěch to, že jim je nabídnut hudební doprovod. U klientů s diagnózou specifických poruch učení s projevy obtíží v oblasti jemné a hrubé motoriky tak lze vytvořit vstřícnou atmosféru k reedukaci pohybové koordinace.

Každá píseň má svůj symbol či znak v podobě grafického vzoru. K jeho zvládnutí nestačí dítěti jen „rychlé oko“. Zrakové vnímání grafického vzoru si vyžaduje zaostření oční čočky, koncentrace pozornosti, vizuální diferenciaci a integraci a zejména zralost očních pohybů. Se zrakovým vnímáním souvisí i rozvoj pravolevé a prostorové orientace a názorné paměti.

S každým grafickým vzorem koresponduje rytmické schéma, jehož reprodukce s hudebním doprovodem a zpěvem dítěte je završením cvičení.

Za nejdůležitější lze považovat vytvoření vstřícného a bezpečného prostředí s jednoznačnou podporou při neúspěchu, se zdůrazněným fenoménem lidskosti a radosti. (Swierkoszová, 1998)

3.2 STRUKTURA CVIČENÍ

Metoda dobrého startu obsahuje 25 lekcí, z nichž každá má stejnou strukturu, řád.

- Zahájení
- Posílení jazykových kompetencí a komunikativních dovedností (verbálních i nonverbálních)
- Specifická cvičení (posílení zrakového rozvoje a sluchové percepce, pravolevé a prostorové orientace)
- Pohybová cvičení
- Píseň – pohyb (cvičení pohybově akustická)
- Píseň – pohyb – grafický vzor (cvičení pohybově akusticko optická)
- Závěr. (Swierkoszová, 1998)

3.2.1 ZAHÁJENÍ

Zahájení každé lekce je pro děti vnímáno jako společenská událost, při které se děti představí a vypoví něco o sobě. Je vhodné inspirovat děti modelovými situacemi písně. Zde je též ponechán prostor pro činnosti rozvíjející společenský styk a vztahy mezi dětmi v důvěrné atmosféře, zájmu a otevřenosti. Dotek je základní psychickou potřebou, stejně jako je dýchání základní potřebou fyzickou. Proto je prostřednictvím hmatového vnímání navazován kontakt a posíleno smyslové uvědomění. (Swierkoszová, 1998)

3.2.2 POSÍLENÍ JAZYKOVÝCH KOMPETENCÍ A KOMUNIKATIVNÍCH DOVEDNOSTÍ

Hlavní náplní je poslech písně, která děti přivede k modelové situaci. Cílem je zastavit se u slov písně, „ohmatat si je“, ponechat prostor dětské fantazii, otevřít cestu asociacím a dovolit dětem vyprávět osobní zážitky.

Modelové situace nabízejí komunikaci, vyslovení názorů, postojů, emocionálních stavů a přání. Komunikace ve skupině posiluje schopnost navázat a udržet kontakt,

kooperovat s ostatními dětmi, podněcovat dialog. Dochází tak k velkému rozvoji komunikativních a sociálních dovedností.

Za zmínku stojí též paralingvistické znaky řeči jako jsou hlasitost a intenzita řeči, tempo, pauzy, intonace, melodie, zabarvení. (Swierkoszová, 1998)

3.2.3 SPECIFICKÁ CVIČENÍ

Jsou zařazena především v souvislosti se školní zralostí, v předslabikářovém období a v případech diagnostikovaných specifických poruch učení. Častý výskyt je pravolevé poruchy a prostorové orientace. Modelové situace nabízejí dostatek podnětů k reedukaci zrakového vnímání, ovládání tělesného schématu, sluchového vnímání (sluchová analýza, syntéza, diferenciaci), specifických poruch řeči (řečová neobratnost a specifická asimilace), chápání časových vztahů a rozlišování barev. (Swierkoszová, 1998)

3.2.4 POHYBOVÁ CVIČENÍ

Pohybová cvičení poskytují dětem prostor pro uvolnění i realizaci pohybu. Cvičení podporující rozvoj pomalého pohybu jsou obtížnější, i proto se vyžaduje od dětí kázeň a soustředění. Nezbytný je rozvoj představ a fantazie. Mají zastoupení zejména v těch pohybových činnostech, ve kterých imitují děj písničky nebo osobitou seberealizaci dítěte. V některých modelových situacích je vhodné pohyb doprovodit hudební nahrávkou. (Swierkoszová, 1998)

3.2.5 PÍSEŇ – POHYB

(CVIČENÍ POHYBOVĚ AKUSTICKÁ)

Tato oblast má dvě fáze.

První fáze se zabývá přípravou pomůcek: dva polštářky, dva tenisové míčky, dvě stuhy dlouhé 150 cm, asi 40 cm dlouhou šňůru korálků.

Druhá fáze demonstruje pohyb. nejdříve bez hudebního doprovodu, poté s nahrávkou. Pohyb respektuje rytmické schéma a je popsán v modelové situaci. Při cvičení se šňůrou či stuhou dochází i k vizualizaci pohybu. (Swierkoszová, 1998)

3.2.6 PÍSEŇ – POHYB – GRAFICKÝ VZOR

(CVIČENÍ POHYBOVĚ AKUSTICKO OPTICKÁ)

Mezi pomůcky pro tuto oblast patří psací prostředek přiměřený věku dítěte, pracovní listy, tabule, fixy, křída. Zde nastává nejobtížnější část cvičení. Pohyb, který zachycuje grafický vzor, je podmalován hudbou. Od dítěte je vyžadováno, aby grafický vzor kopírovalo, přecházelo ke stále menším tvarům, aby jeho pohyby byly preciznější, koordinovanější, od levé strany listu k pravé. (Swierkoszová, 1998)

3.2.7 ZÁVĚR

Závěr obsahuje hodnocení, sebehodnocení, sebepoznávání...

Pro děti předškolního věku je velmi vhodná Jiskřička pohody, kdy se děti drží za ruce a stiskem pravé ruky si předávají poselství.

Budování sebehodnocení, identity otázkou „Jsi dnes sám se sebou spokojen? Co bys chtěl zlepšit?“

Utváření abstraktních pojmů jako banka hodnot: štěstí, radost, úspěch...

Poznávání druhého prostřednictvím formulací o sobě z úst svých kamarádů.

I do závěru MDS se řadí cviky na posílení významu fyzického kontaktu a uvědomění si vlastního těla, např. „Co ti říká tvoje ruka? Slyšíš tlukot svého srdce?“ (Swierkoszová, 1998)

Každé dítě, které zakončí lekci Metody Dobrého startu, odchází s pocitem úspěchu a důležitosti.

3.3 PÍSNIČKY K MALOVÁNÍ A JEJICH POUŽITÍ

Českou verzi Metody Dobrého startu tvoří 25 lekcí, z nichž každá je postavena na lidové písni, která ve své podobě celou lekci prolíná. Využívání jediné písně jako hlavního motivu po celou lekci se doporučuje pro stálé opakování textu i melodie, a dítě ji tedy může používat jako rytmického a melodického doprovodu k pohybovým i grafomotorickým cvičením. (Zelinková, 2008)

Grafické předlohy jsou uspořádány podle stupně obtížnosti. Na začátku se děti setkají s tečkou a čárkou, následují čáry svislé a vodorovné, vlnovky, linie šikmé i lomené různých délek a prostorového uspořádání. Následují stále komplikovanější linie jako spirála, kruh, elipsa. Soubor zakončují čtverec, obdélník, trojúhelník. (Zelinková, 2008)

„Výběr písní velmi dobře navozuje grafické tvary, s nimiž se v další části lekce dítě setkává.“ (Zelinková, 2008, s 103)

Kazeta se zpěvem a doprovodem obsahuje pouze lidové písně, které nazpíval pěvecký soubor PERMONÍK. Polská verze nazpívaná profesionály se dle Jany Swierkoszové ukázala jako méně vhodná. (Zelinková, 2008)

Kritéria pro volbu písní:

- věk dětí a jejich možnosti percepce a realizace písní
- souvislost mezi písní a grafickou předlohou
- souvislost rytmu a tempa melodie s grafickou předlohou.

Melodie vybrané k této metodě jsou přizpůsobeny hlasovému rozsahu dítěte. Grafické předlohy jsou abstraktní, ale jejich tvary dětem připomínají konkrétní předměty a jevy. Písně mají výrazový charakter. Jsou klidné, veselé, ale i lyrické, melancholické i smutné. Různorodost hudby obohacuje emocionální prožívání dítěte a rozšiřuje jeho hudební cítění. (Bogdanowicz, 1998)

3.3.1 ORGANIZACE CVIČENÍ

Swierkoszová (1998) upozorňuje na dva faktory pro vřazení dítěte do skupiny Metody dobrého startu. Jsou to diagnóza a věk dítěte. V těchto případech je největší efektivita práce ve skupině čtyř až osmi klientů. U dětí předškolního věku, u kterých nebyla prokázána žádná porucha, lze pracovat až s dvanáctičlennou skupinou.

Cvičení by měla být prováděna 2x až 3x týdně. Cvičení, zařazené v programu jednou za čtrnáct dní, prokazovaly nejnižší úpravu. V mateřské škole se může Metoda dobrého startu stát součástí dopoledního zaměstnání. Cvičební místnost by měla být dostatečně prostorná, se stoly, židlemi a magnetickou tabulí. Lekce by měla trvat 30 minut V tomto případě je nutné, aby děti věděly, že v tento den vykonávají spoustu dobré práce.(Swierkoszová, 1998)

3.3.2 DOPORUČENÉ POMŮCKY A POHYBOVÁ CVIČENÍ S NÁMĚTY

Doporučené pomůcky

Při cvičení pohybově – akustickém lze použít váleček s pískem o velikosti 45x10cm nebo 4 sáčky s pískem o rozměrech 10x10cm.

U cvičení pohybově – akusticko – zrakovém se doporučuje obdélníkový tácek s vrstvou písku nebo krupice (grafický vzor se procvičuje na tácku s tenkou vrstvou krupice nebo písku doprovázené zpěvem). K dalším pomůckám patří arch papíru, výkres, fólie, rozmíchaná barva, uhl, křída, štětec, tužka, pero...

Pohybová cvičení

Chůze: procházka, pochod, chůze po špičkách nebo na patách, chůze s kočičím hřbetem, chůze v podřepu s předpažením, chůze s vysokým pokrčením kolen, chůze s vysokým pokrčením kolen a upažením rukou, chůze s vybočením špiček do stran, chůze s kýváním do stran či chůze přehlídkovým krokem.

Běh: had, vlak, běhání všemi směry se změnou podle pokynů, běh s rukama zapaženými vzad, napodobení ptačího letu, běh ve dvojicích držící se za ruce, poskoky sounož vpřed, přeskoky.

Stoj: stoj na jedné noze, v pozoru.

Předklony: předklony vpřed, vzad, do stran.

Pohyby hlavy a očí: kývání hlavy vpřed a vzad, otevírání a zavírání očí, sledování pohybu ruky zleva – doprava, shora – dolů, do kruhu, na špičku nosu.

Paže: mávání, napodobení pohybů při setí, sekání kosou, srpem, střídavé upažení a vzpažení, údery předpaženými pažemi spojenými v pěst, kroužení paží.

Dlaň: mávání vpřed a vzad, kroužení dlaní s napnutou paží, tleskání, mytí rukou, tlučení dlaní o sebe

Prsty: dotyky špičkami prstů, dotyky palců a ukazováčků, rozevírání prstů...

Uvolňovací cviky: pomalý pochod s uvolněnými pohyby paží, kroužení trupem, vdech se vzpažením, výdech s připažením, při výdechu vyslovujeme číslice apod.

Cviky motivujeme napodobováním zvířat, lidské práce, tělesným cvičením i přírodními náměty. (Bogdanowicz, 1998)

3.4 UPLATNĚNÍ METODY DOBRÉHO STARTU V PRÁCI S POSTIŽENÝMI DĚTMI

Zpočátku byla Metoda Dobrého startu používána jen u dětí s normálním intelektem, s rovnoměrným nebo s disharmonickým vývojem. Příčinou tak úzkého využití bylo to, že dosud nebyla zpracována metodika a cvičení (písničky a pracovní listy) vhodné pro děti s těžkým vývojovým opožděním a pro děti mladší než 5 let.

Při splnění celé škály věcných a organizačních podmínek se ukázalo, že je možné a potřebné metodu Dobrého startu použít pro děti vývojově opožděné.

Velmi důležité se zde ukázalo zapojení dospělé osoby. Jak známo děti vyžadují bezprostřední kontakt s dospělými, žádají si jejich pozornost, touží po společné aktivní hře. Hra tak probíhá vždy na vyšší úrovni, než kdyby si dítě hrálo samo.

Optimální situace nastává, když je touto dospělou osobou jeden z rodičů dítěte. I on se v průběhu cvičení učí tomu, jak se svým dítětem pracovat. Hlavním úkolem dospělého je vést dítě k částečné samostatnosti, pomoci mu překonávat těžkosti, je povinen dítěti napovědět drobným, ale účinným způsobem, např. jak správně uchopit tužku apod.

Úspěšně je možné pracovat ve skupině asi s 8 dětmi předškolního věku s Downovým syndromem, ale za předpokladu, že s terapeutem pracuje několik asistentů. V případě artistických dětí obstojí skupina 3 – 4 dětí.

Také je možné pracovat s dětmi v domácím prostředí a postupně dítě do skupinových aktivit zapojovat.

Předpoklad pro to, aby bylo dítě vřazeno do skupiny, je jeho fyzický věk (starší tří let) a úroveň psychomotorického vývoje, jako je koncentrace pozornosti, záměrné rozhodování, emocionální úroveň, navázání kontaktu a krátkodobá schopnost realizovat úkol.

Bylo zpozorováno, že nejobtížněji navazovaly děti kontakt mezi sebou v případě stejnorodých skupin (např. pokud měly všechny děti podobné artistické rysy chování).

Během činnosti je třeba opírat se o názornost (předměty obsažené v písni) a vytvářet příležitost pro zapojení co nejvíce smyslů spojených s předměty.

Děti smyslově postižené a artistické však mají problémy s porozumění řeči, proto je nutné v průběhu cvičení s nimi mluvit jednoduše a eliminovat nepodstatné informace.

Děti s opožděným vývojem si obtížně představují obraz pohybu, proto bylo od provádění pohybových cvičení upuštěno. Do této etapy bylo zapojeno cvičení z Metody rozvoje pohybem Veroniky Sherborne v návaznosti na obsah písničky.

Charakteristickým znakem cvičení bylo vždy ustálené schéma. Vždy stejná písnička cvičení zahajovala, stejné hry a pohyby lekci zakončovaly. Zjistilo se, že tímto způsobem se snížil strach, zvýšila se efektivita práce dítěte a tím i jeho motivace.

V situacích nevhodného chování byla pozornost dítěte vedena ke konstruktivní činnosti. Nevhodné chování bylo ignorováno. Pokud k nápravě nedošlo, bylo dítě na chvíli vyloučeno z cvičení.

Každá lekce byla zakončena výstavkou prací. Nebyl zde zaveden fenomén konkurence, byly udíleny pozitivní zpětné vazby.

(Bogdanowicz, 1998)

3.5 PŘÍNOS METODY DOBRÉHO STARTU

Na první dojem se Metoda Dobrého startu jeví jen jako sestava písniček a pohybových cvičení, známých mnoha generacím dětí i pedagogům. Její praktické použití však jednoznačně dokazuje, že jde o ucelený a propracovaný komplex. Respektuje postup od snadných písní i cviků až po ty pěvecky a hlavně graficky náročné.

Tato metoda podporuje všestranný rozvoj dítěte, rozvíjí jeho percepci, řeč, motoriku a smysl pro serialitu, respektuje osobnostní charakteristiky dítěte a podněcuje k utváření sociálních vztahů. Přispívá i k všeobecné kultivaci osobnosti.

Pozitivním rysem tohoto projektu je to, že používá odborně ověřené pomůcky pro děti i učitele.

Zkušenosti potvrzují efektivitu cvičení zejména u dětí s odkladem školní docházky. (Zelinková, 2008)

„Přestože u nás nebyla metoda dosud užívána u dětí s mentální retardací nebo u dětí artistických, věřím, že se objeví odborníci nejen z uvedených, ale i dalších oblastí, kteří využijí MDS ku prospěchu dětí, k potěšení rodičů i radosti své.“ (Kucharská, s 90, 1999)

PRAKTICKÁ ČÁST

V praktické části je popisováno výzkumné šetření, které bylo provedeno v mateřských školách Zlínského kraje. Formou dotazníku se zjišťoval názor učitelek předškolních zařízení na problematiku školní zralosti a metodu Dobrého startu. Díky zjištěným informacím bude možné vyhodnotit klíčové otázky šetření a dospět k přesvědčení o tak úzkém spojení těchto dvou témat.

4 VÝZKUMNÉ ŠETŘENÍ

Tato část práce se zabývá výběrem vzorku k šetření, stanovením cílů a metod. Přináší informace, které jsou důležité pro další postupy a vyhodnocení závěru. Zabývá se stanovením podmínek, jakým způsobem bylo šetření organizováno, jaký byl průběh šetření či zda se vyskytly obtíže, které průběh mohly ovlivnit.

4.1 FORMULACE CÍLŮ

Cílem této práce je prozkoumat problematiku školní zralosti a praktického využití Metody Dobrého startu v předškolních zařízeních a její vliv na školní připravenost.

4.1.1 HYPOTÉZA č. 1

Ovlivňuje úroveň školní zralosti předškolního dítěte jeho zdárný vstup do školy a úspěšné plnění školních povinností?

Dílčí cíle:

1. Která oblast školní zralosti je nejvíce ovlivněna nepřípravou dítěte před vstupem do školy?
2. Které činnosti týkající se školní připravenosti jsou pro dítě problematické?
3. Jaký je poměr mezi počtem dětí stojících na prahu školní docházky a počtem školních odkladů?
4. Kterými prostředky zjišťují učitelky mateřských škol školní zralost dětí?

4.1.2 HYPOTÉZA č. 2

Vede práce s Metodou dobrého startu v mateřských školách Zlínského kraje ke kvalitnější školní připravenosti?

Dílčí cíle:

1. Mají učitelky mateřských škol možnost získat poznatky o Metodě Dobrého startu?
2. Jakým způsobem využívají učitelky mateřských škol Metodu Dobrého startu ve své praxi?
3. Ovlivňuje pozitivně Metoda Dobrého startu školní připravenost předškolního dítěte?
4. Má Metoda Dobrého startu podporu z řad rodičů?

1.2 VZOREK ŠETŘENÍ

Dotazník byl předán 11 mateřským školám v okrese Zlín. Dotazník vyplnilo 19 učitelek. Některé z nich se již v minulosti s Metodou Dobrého startu setkaly. Na první pohled bylo patrné, že téma školní zralosti je pro ně zajímavé. Rády se podělily o své zkušenosti s metodou Dobrého startu nebo se právě touto cestou o ni začaly více zajímat. Ve většině případů se shodly téměř na všech odpovědích daných otázek, některé z nich přisovaly i vlastní názory. Po prozkoumání vyplněných dotazníků došlo k rozdělení mateřských škol na ty, které se Metodou Dobrého startu zabývají, a na ty, které s touto metodou vůbec nepracují. Pro přehlednost byly vypracovány tabulky, které vyjadřují počty mateřských škol městských a vesnických, zda se jednalo o smíšená oddělení předškolních dětí s dětmi mladšího věku či dotazník vyplnila učitelka, která má ve své třídě pouze děti ve věku 5 – 6 let.

Zajímavostí také bylo zaměření na odpracovaný počet let ve školství každé učitelky a znovu k nim přidělená Metoda Dobrého startu. Pro přehlednost je v tabulkách název Metoda dobrého startu vyjádřen zkratkou MDS.

Tabulka č. 2 Rozdělení mateřských škol na školy městské a školy na vesnici

Mateřské školy ve městě	Mateřské školy na vesnici
MŠ Osoboditelů, Zlín, 1. a 2. odělení	MŠ Ludkovice
MŠ Slínová, Zlín	MŠ Biskupice
MŠ Slovenská, Zlín	MŠ Březůvky
MŠ Luhačovice	MŠ Pozlovice
MŠ Olšava , Uherský Brod	MŠ Velký Ořechov
MŠ Svatopluka Čecha, Uherský Brod	

Tabulka č.3 Rozdělení na mateřské školy zabývající se Metodou Dobrého startu a na ostatní školy

Počet dotazovaných mateřských škol			11		
Počet MŠ ve městě	6	s „MDS“	4	Bez „MDS“	2
Počet MŠ na vesnici	5	s „MDS“	2	Bez „MDS“	3

Tabulka č. 4 Rozdělení mateřských škol na předškolní třídy a smíšená oddělení

počet smíšených oddělení	s „MDS“	Bez „MDS“
9	3	6

Tabulka č. 5

Počet předškolních tříd	s „MDS“	Bez „MDS“
4	3	1

Tabulka č. 6: Věkové členění učitelek vzhledem k MDS

0 – 10 let v praxi	11 – 20 let v praxi	21 – 30 let v praxi	31 – 40 let v praxi
4	1	8	6
s „MDS“ 2	s „MDS“ 1	s „MDS“ 2	s „MDS“ 3

4.3 METODA ŠETŘENÍ

Jak již bylo zmíněno v předchozích částech, ke sběru potřebných dat došlo na základě vyplnění dotazníku.

Dotazník obsahuje 15 položek, 5 z nich se týká školní zralosti, v pořadí 6. otázka zjišťuje, zda se Metoda Dobrého startu zařazuje do nabídky vzdělávacích aktivit dané mateřské školy. Učitelky, které na tuto otázku odpověděly „ne“, již dále nemusely dotazník vyplňovat. Některé z nich i přesto měly s Metodou Dobrého startu svou zkušenost a rády se o ni podělily. Při odpovědi „ano“ pokračovaly učitelky ve vyplnění dotazníků ještě devíti dalšími položkami.

4.4 PRŮBĚH VLASTNÍHO ŠETŘENÍ

Každá vybraná mateřská škola obdržela dva výtisky dotazníků, který v časovém rozmezí jednoho až dvou týdnů vyplnila a předala zpět autorce.

Na otevřené otázky učitelky vypisovaly své názory a i když se ve svých odpovědích příliš nelišily, bylo nutné seřadit tyto informace, utřídit a zobecnit pojmy, vyvodit náležité zákonitosti a využít je pro tuto praktickou část.

Zaškrtování jednotlivých otázek již nebylo tak časově náročnou a pojmy zavádějící záležitostí.

V následující kapitole jsou odpovědi učitelek popsány a graficky zaznamenány.

5 ANALYTICKÁ ČÁST

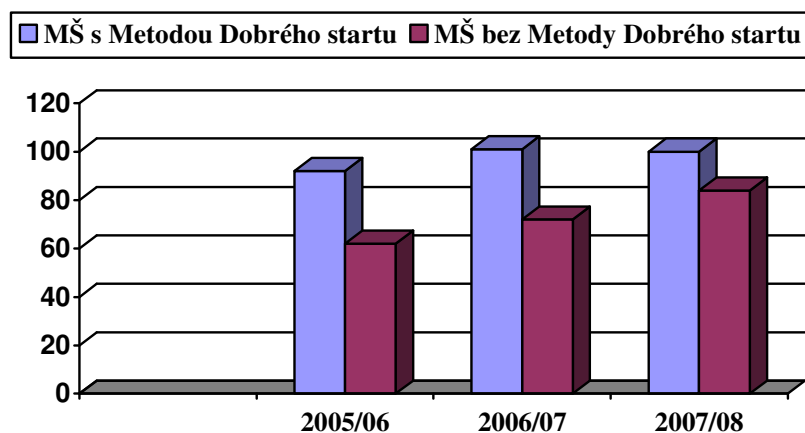
V analytické části dochází k vyhodnocení odpovědí dotazníků.

5.1 POLOŽKA č. 1

Uveďte počet dětí „předškoláků“ ve vašem oddělení ve školním roce:

- A) 2005/2006
- B) 2006/2007
- C) 2007/2008

Vyhodnocení odpovědí:

Učitelky uváděly počty dětí, které na konci těchto školních let dosáhly věku 6 – 7 let. Tyto údaje jsou podstatné pro další zkoumání dané problematiky v otázce č. 2.

5.2 POLOŽKA č. 2

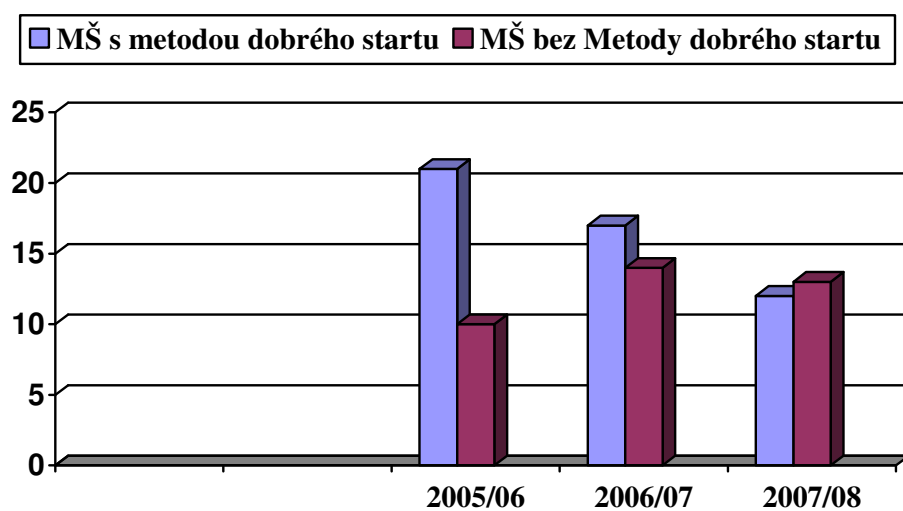
Uveďte počet dětí s odkladem školní docházky ve školním roce:

A) 2005/2006

B) 2006/2007

C) 2007/2008

Vyhodnocení odpovědí:

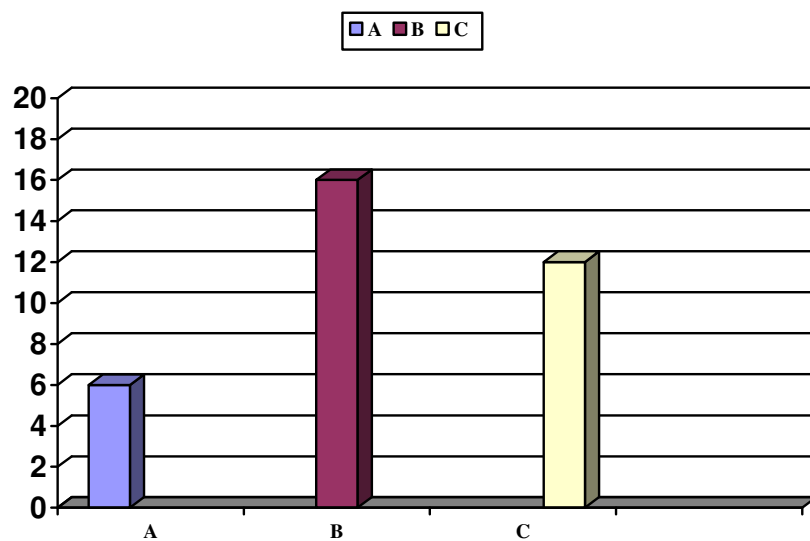
Zde učitelky uvádí počty odkladů školní docházky u dětí, které měly již následujícího školního roku usednout do školních lavic.

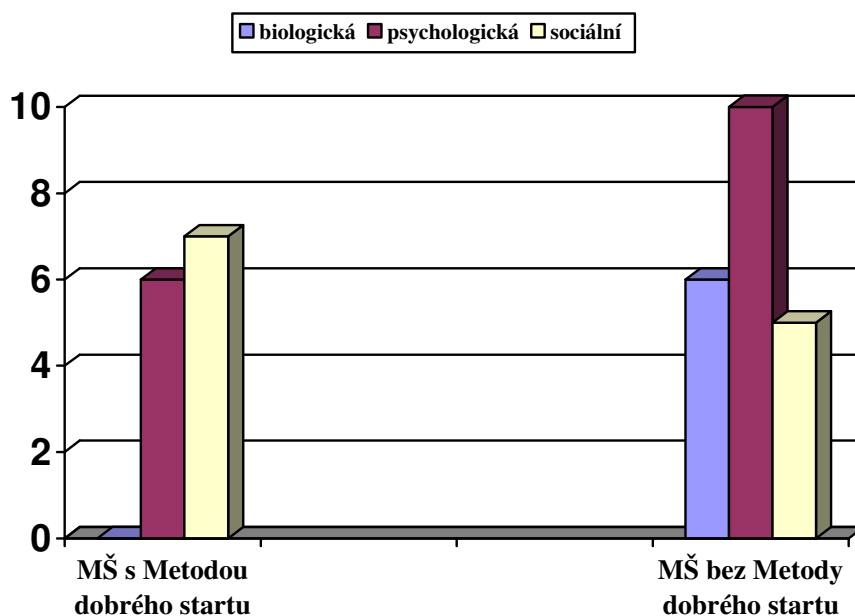
5.3 POLOŽKA č. 3

Většinou se setkáváte s odkladem školní docházky u dětí, u nichž je nedostatečná zralost v oblasti:

- A) Biologické
- B) Psychologické
- C) Sociální

Vyhodnocení odpovědí:

Po rozdělení dotazníků na předškolní zařízení, ve kterých je Metoda dobrého startu součástí výchovně vzdělávacího programu, bylo zjištěno, že oslovené učitelky označily velmi vyrovnaně ve svých odpovědích pouze možnosti psychologické a sociální nezralosti. Nezralost v biologické oblasti neshledala žádná z dotazovaných.

V ostatních zařízeních se učitelky nejčastěji setkávají s nezralostí psychologickou.

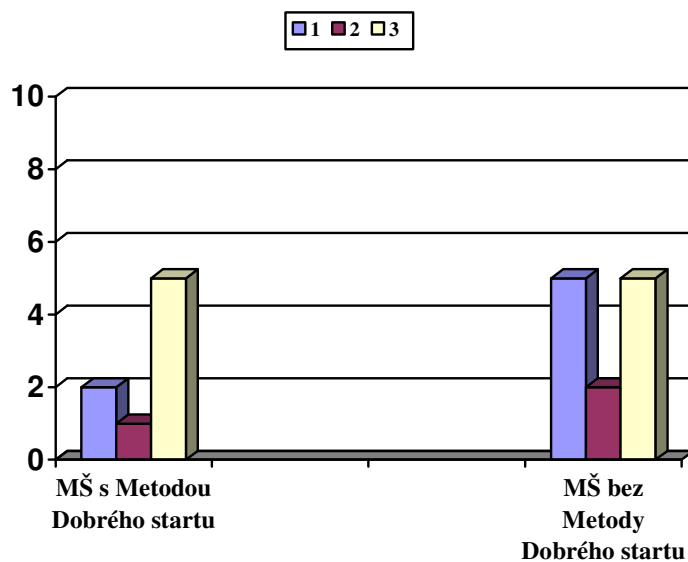
5.4 POLOŽKA č. 4

Uveďte činnosti, úkony, ve kterých se tato nezralost projevuje:

Vyhodnocení odpovědí:

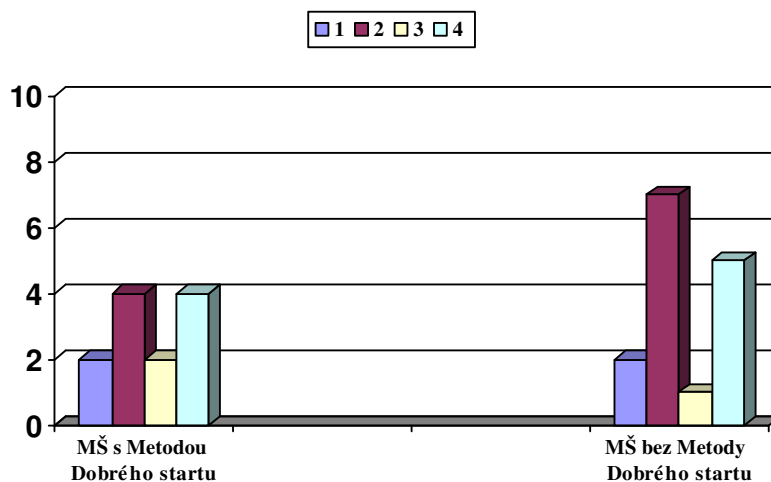
Fyzická nezralost:

- 1) jemná motorika
- 2) hrubá motorika
- 3) výslovnost

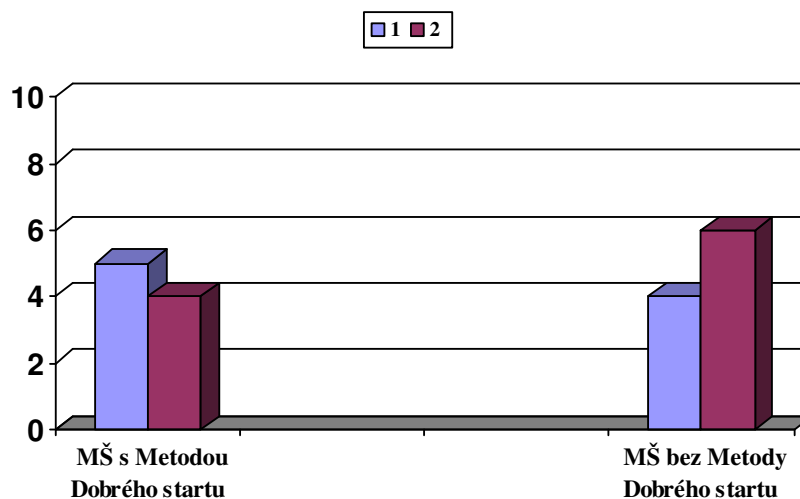
Psychologická nezralost:

- 1) myšlení a vnímání
- 2) paměť a pozornost
- 3) emocionalita
- 4) motivace a vůle

Sociální nezralost:

- 1) ve vztahu k činnosti
- 2) ve vztahu k vrstevníkům

Za projev fyzické nezralosti označilo nejvyšší počet dotazovaných výslovnost dětí. V mateřských školách, kde se Metoda dobrého startu neprovádí, mají děti potíže i v činnostech zaměřených na jemnou motoriku.

Ve sféře psychologické nezralosti převládá neschopnost dětí udržet si pozornost při činnostech a zachovat trvalejší paměťové stopy.

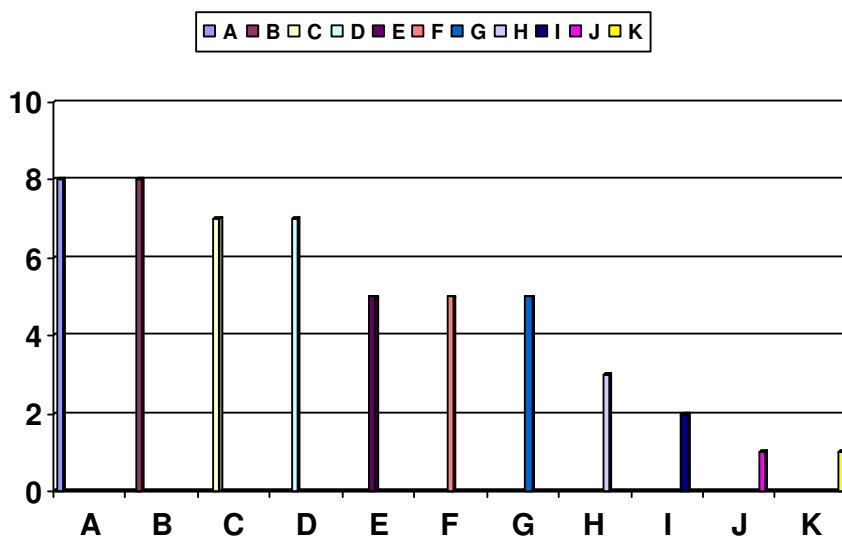
Nesamostatnost v rozhodování, neschopnost splnit zadaný úkol či potíže v navazování vztahů s vrstevníky a dospělými lidmi jako nejčastější aspekty sociální nezralosti uvedlo téměř shodný počet dotazovaných učitelek.

5.5 POLOŽKA č. 5

Uved'te metody, které ve Vašem oddělení používáte ke zjištění úrovně školní zralosti dítěte před vstupem do školy.

- A) Pozorování
- B) Rozhovor, vyprávění, slovní metody
- C) Kresba
- D) Evaluační, hodnotící pracovní listy
- E) Hra, didaktické hry, Kimovy hry, labyrinty
- F) Metoda zjišťování úrovně praktických dovedností
- G) Grafomotorické listy
- H) Pedagogická diagnostika
- I) Diagnostika předškoláka
- J) Cvičení „Předcházíme poruchám učení“
- K) Jiráskův test školní zralosti

Vyhodnocení odpovědí:

Na otázku kterými metody učitelky zjišťují nedostatky ve školní připravenosti dětí odpověděla drtivá většina dotázaných, že při svém posuzování se zaměřují na pozorování dětí při hrách a pracovních činnostech. Dále jim hodně informací o rozumových schopnostech přináší rozhovor, vyprávění dětí např. o prožitém víkendu, děje pohádky nebo hry zaměřené na slovní zásobu.

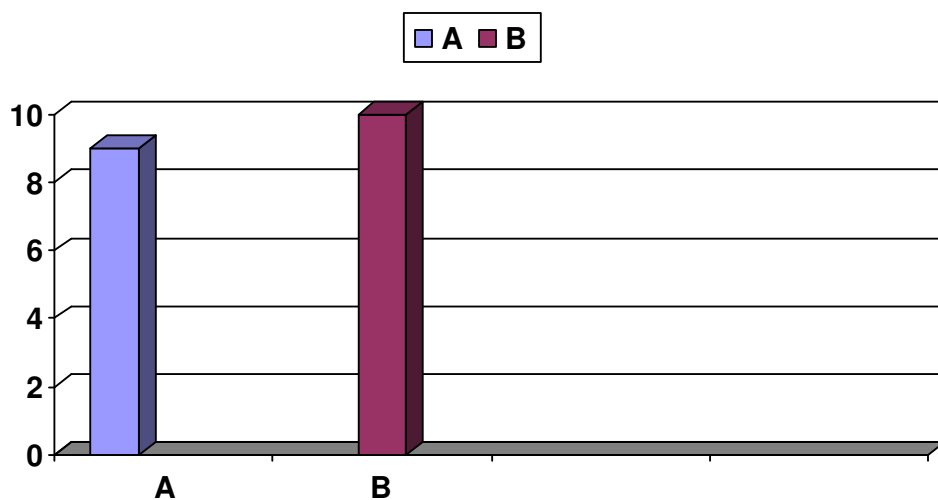
Jedna z dotazovaných zaznamenala jako odpověď na tuto otázku Jiráskův test školní zralosti. Mimo dotazník uvedla, že ve své praxi používají některé prvky z tohoto testu ke zjištění školní zralosti dětí před vstupem do školy.

5.6 POLOŽKA č. 6

Jednou z těchto metod je i Metoda dobrého startu. Je tato metoda součástí Vašeho školního/třídního vzdělávacího programu?

- A) Ano
- B) Ne

Vyhodnocení odpovědí:

Z 19-ti oslovených učitelek pracuje 9 z nich s touto metodou a má ji i zakomponovanou ve svém vzdělávacím programu.

Tabulka č.7 Rozdělení na mateřské školy s Metodou Dobrého startu a ostatní školy

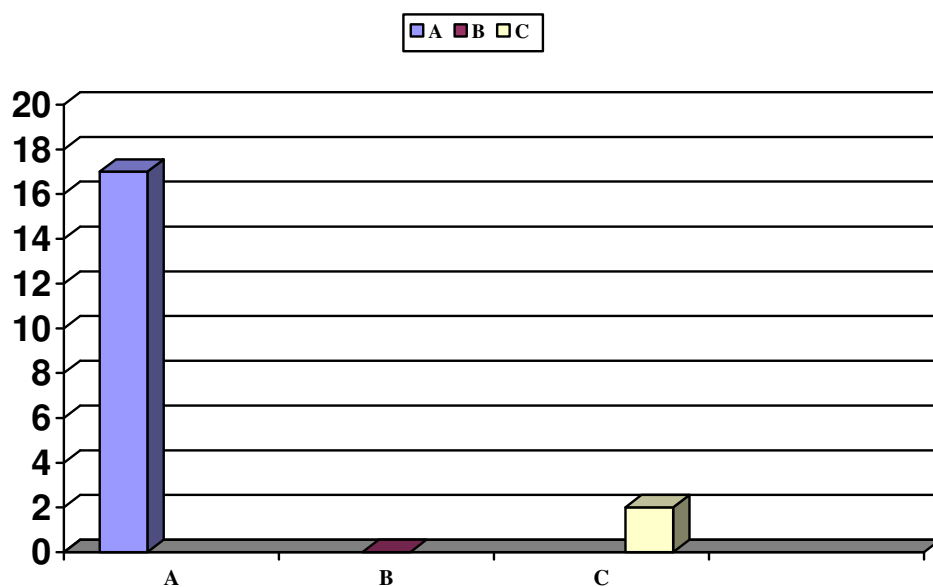
Mateřské školy pracující s Metodou dobrého startu	Ostatní mateřské školy
MŠ Slovenská, Zlín	MŠ Slínová, Zlín
MŠ Osvoboditelů 3778, Zlín	MŠ Osvoboditelů 3778, Zlín
MŠ Luhačovice	MŠ Olšava, Uh. Brod
MŠ Svatopluka Čecha, Uh. Brod	MŠ Ludkovice
MŠ Biskupice	MŠ Pozlovice
MŠ Březůvky	MŠ Velký Ořechov

5.7 POLOŽKA č. 7

Myslíte si, že je nebo by byla metoda dobrého startu pro Vaši práci a školní připravenost vašich dětí přínosná?

- A) Ano
- B) Ne
- C) Nevím

Vyhodnocení odpovědí:

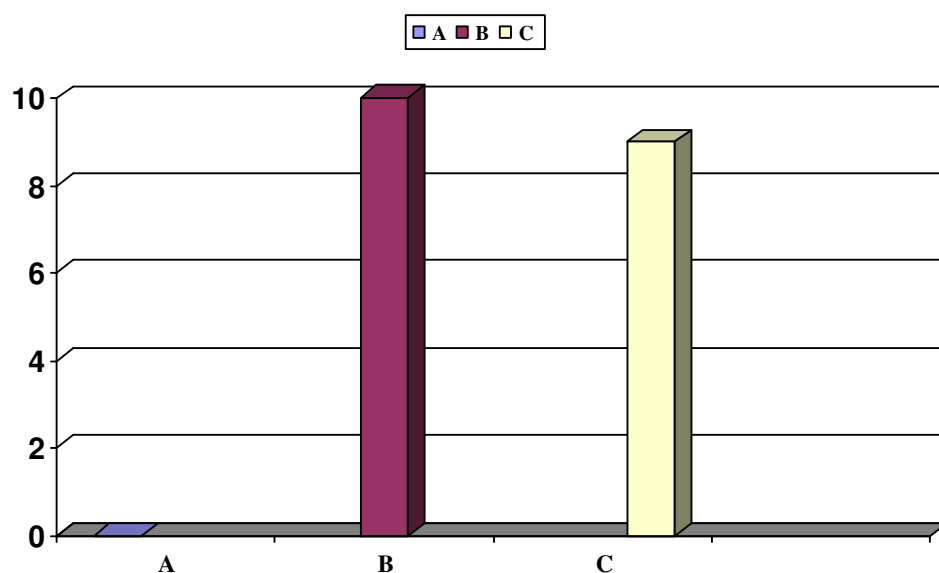
Zde se naprostá většina učitelek domnívá, že tato metoda je v práci s předškolními dětmi prospěšná, zejména v připravenosti na školní vzdělávání.

5.8 POLOŽKA č. 8

Jaká je možnost/dostupnost nabídky kurzu „Metoda dobrého startu“ ve Vašem kraji?

- A) Často se objevuje v nabídce kurzů pro předškolní vzdělávání
- B) Občas je možnost se do tohoto kurzu přihlásit
- C) Tento kurz se vůbec nevyskytuje v nabídce kurzů

Vyhodnocení odpovědí:

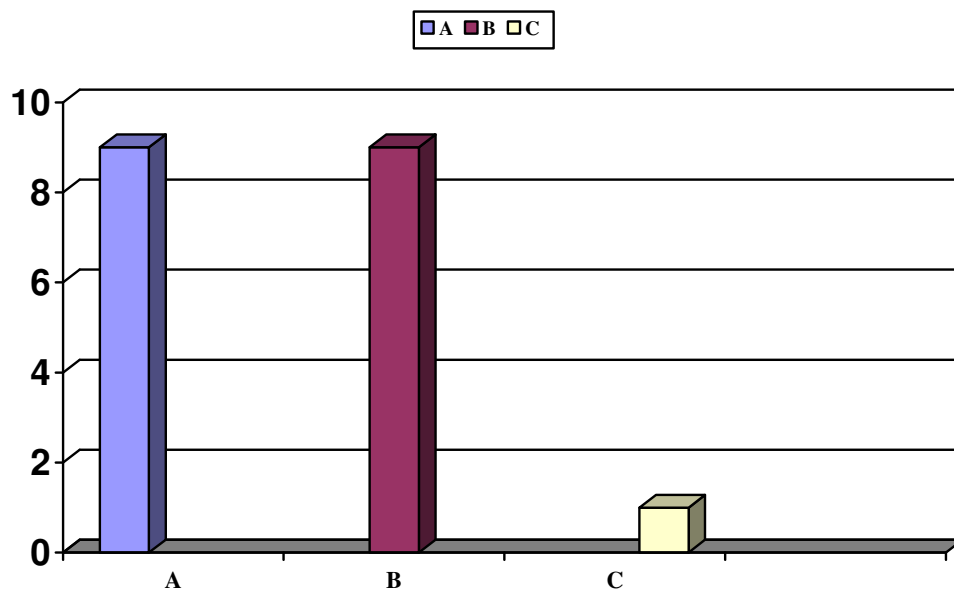
Bohužel, z tohoto vyhodnocení otázky vyplývá, že není téměř žádná možnost seznámit se s metodou dobrého startu prostřednictvím odborného vedení. Jako občasnou možnost se do tohoto kurzu přihlásit uvedly ty učitelky, které tento kurz v minulých letech absolvovaly a nyní se již o frekvenci výskytu v nabídce kurzů o tento typ nezajímají.

5.9 POLOŽKA č. 9

Tohoto kuru jste se:

- A) Účastnila
- B) Neúčastnila, ale v budoucnu bych o něj měla zájem
- C) Neúčastnila a ani bych o něj neměla zájem

Vyhodnocení odpovědí:

Srovnatelný počet dotazovaných odpovědělo, že se již kurzu účastnilo a nebo by mělo v budoucnu zájem blíže se s touto metodou seznámit.

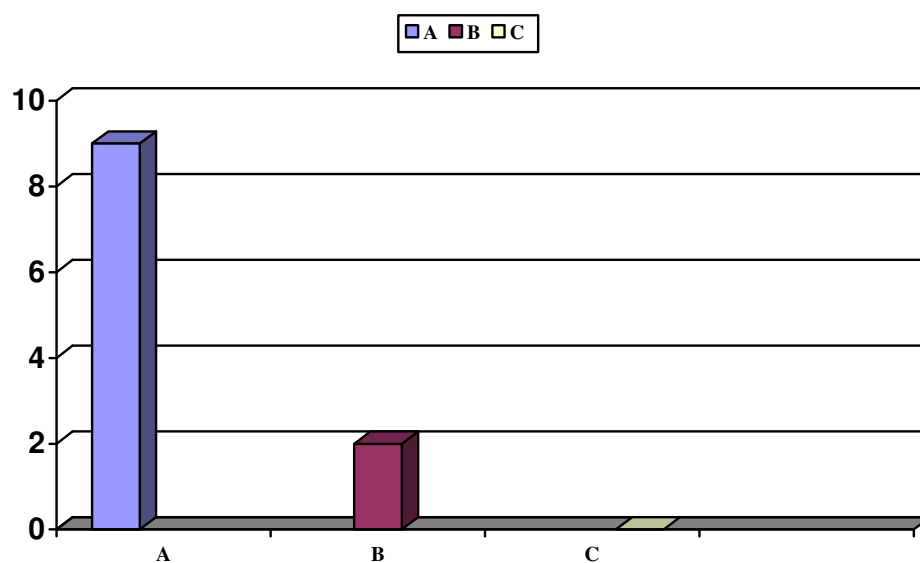
Učitelky, které prošly školením o Metodě dobrého startu uvedly, že se tento kurz objevil ve vzdělávací nabídce pro učitelky mateřských škol v letech 1999, 2000, 2004 a 2005 a to průběžně ve Zlíně, Uherském Hradišti a Kroměříži

5.10 POLOŽKA č. 10

Jakou formou jste se s touto metodou seznámila?

- A) Prostřednictvím kurzu „metoda dobrého startu“
- B) Prostřednictvím druhé osoby, která již získala osvědčení o účasti kurzu
- C) Jinou cestou

Vyhodnocení odpovědí:

Z grafu jednoznačně vyplývá, že všechny dotazované učitelky, které s touto metodou pracují, s ní byly odborně seznámeny.

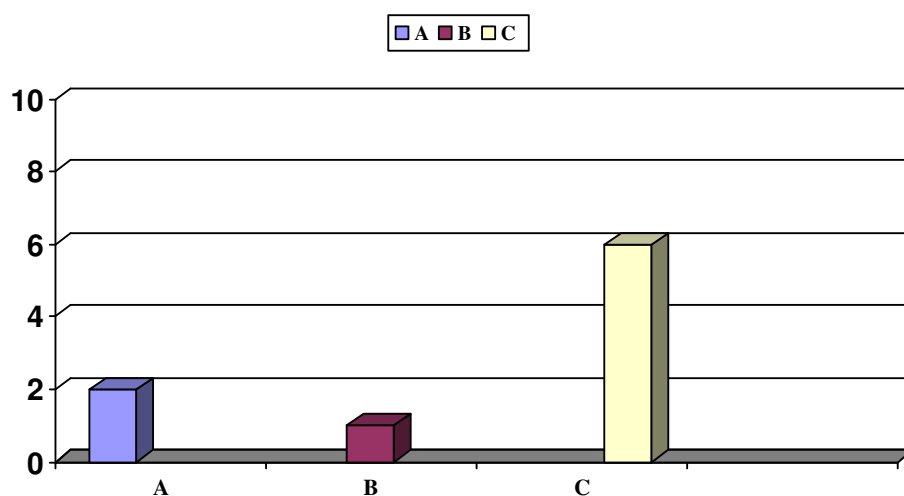
Z praxe je též známé předávání zkušeností svým kolegyním, jak uvedly dvě oslovené učitelky.

5.11 POLOŽKA č. 11

Jaký časový prostor je Metodě dobrého startu vymezen v režimu vaší mateřské školy?

- A) Každý den
- B) 1x za týden
- C) 1x za 14 dní

Vyhodnocení odpovědí:

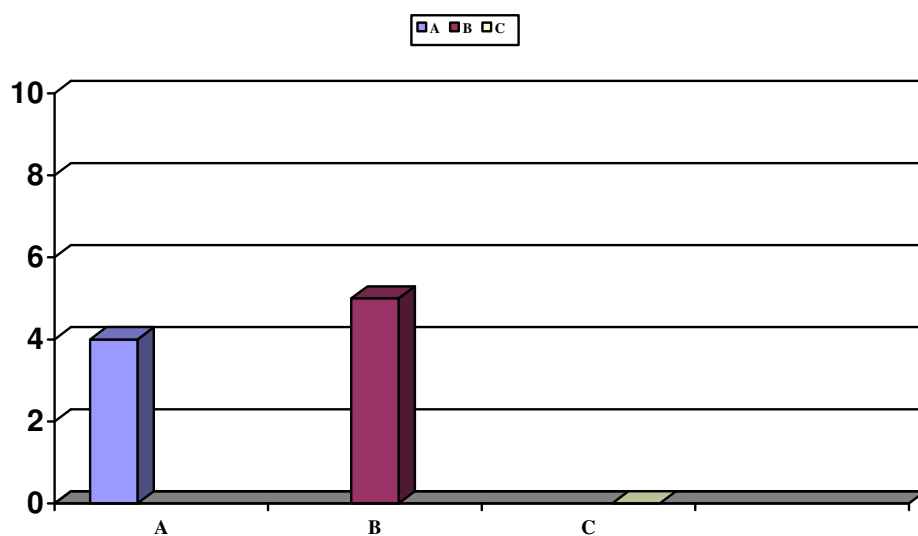
Ve většině mateřských škol se metoda dobrého startu provádí podle originálního znění. Ostatní mateřské školy využívají prvky metody každý den ve své vzdělávací nabídce činností nebo si časové intervaly přizpůsobily např. podle počtu dětí nebo jako zájmový kroužek.

5.12 POLOŽKA č. 12

Jak hodnotíte metodu dobrého startu jako prostředek zvyšování a zkvalitnění školní připravenosti dětí?

- A) Výborně
- B) Dobře
- C) Dostatečně

Vyhodnocení odpovědí:

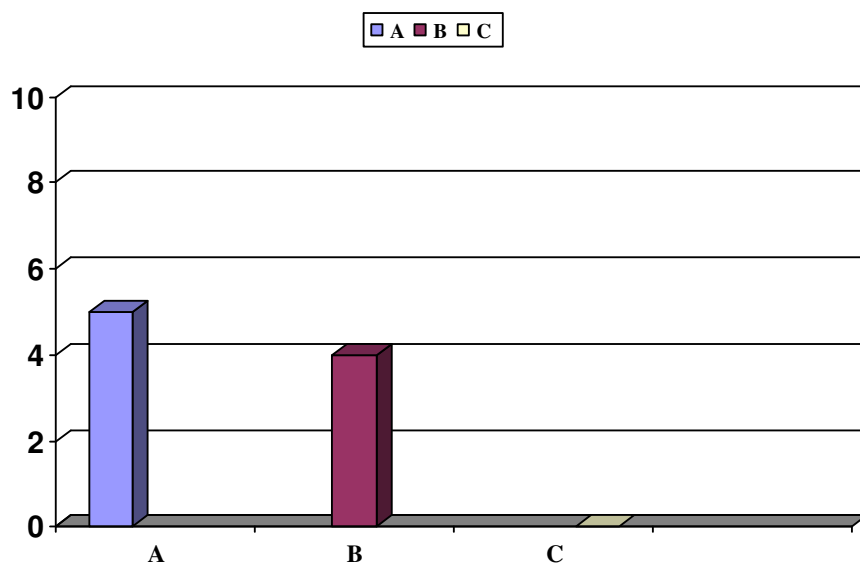
U této otázky se učitelky ve vztahu k Metodě dobrého startu vyjadřovaly pozitivně. Všechny dotazované si myslí, že tato metoda velmi obohacuje nabídku činností, které mateřská škola nabízí dětem předškolního věku jako přípravu k úspěšnému zvládnutí školních povinností.

5.13 POLOŽKA č. 13

Jak hodnotíte oblibu této metody u dětí?

- A) Výborně
- B) Dobře
- C) Dostatečně

Vyhodnocení odpovědí:

Tady se většina učitelek domnívá, že zájem o tuto metodu ze strany dětí se těší značnému počtu. Možnost C) zde není zastoupena.

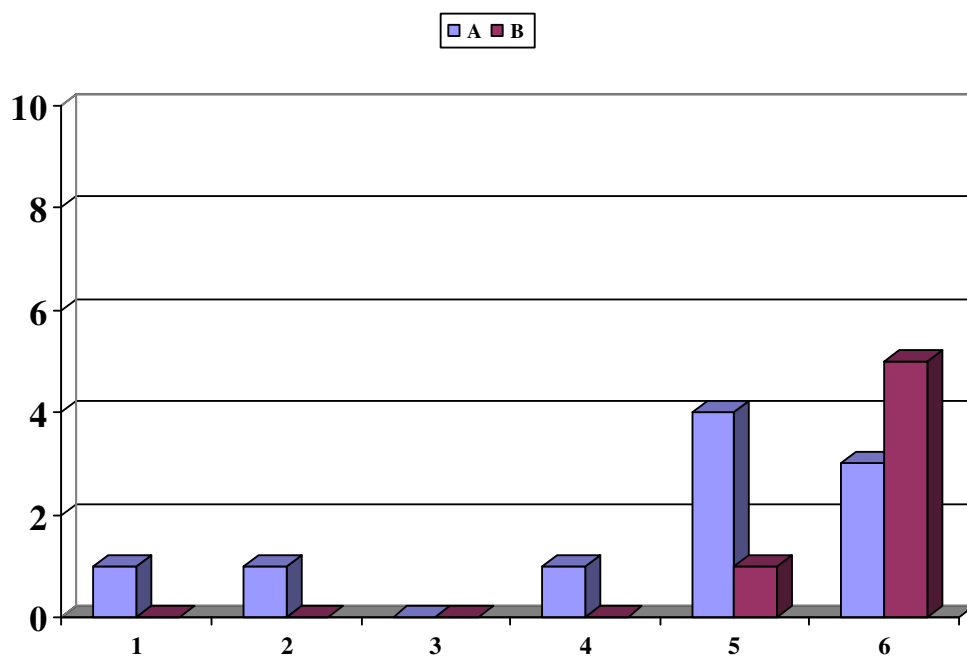
5.14 POLOŽKA č. 14

Která z činností metody dobrého startu je dle vašeho názoru pro děti:

- A) Nejoblíbenější, nejzajímavější
- B) Nepříjemná, problematická

Vyhodnocení odpovědí:

- 1) zahájení
- 2) jazykové kompetence a komunikace
- 3) specifická cvičení
- 4) pohybová cvičení
- 5) píseň – pohyb
- 6) píseň – pohyb – grafický vzor

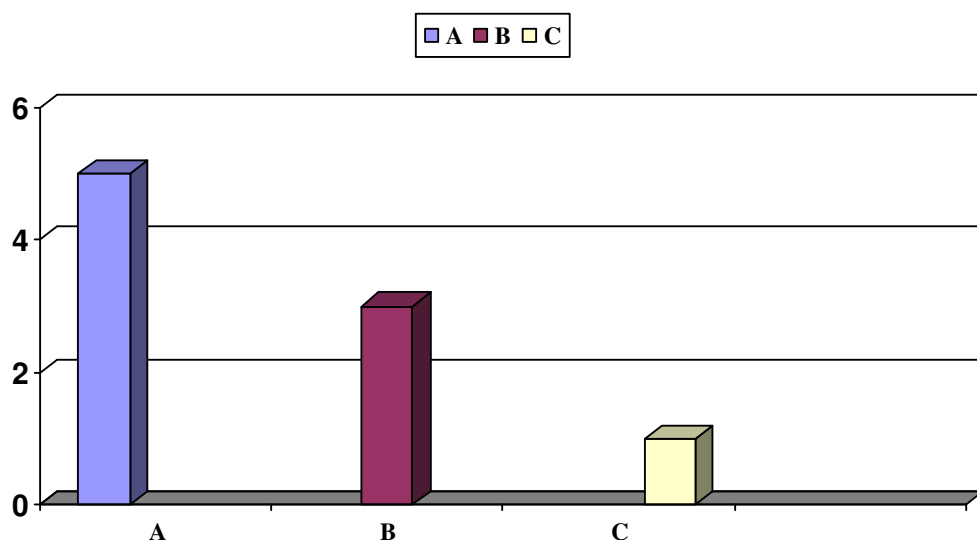
Jako jedna z činností metody dobrého startu, která dětem ve většině případů nečiní žádné potíže a patří mezi velmi oblíbené je zpěv písni doprovázené pohybem. Když se však tato činnost doplní o pracovní listy s grafickými vzory, potom se většina dětí setkává s problémy sladit všechny činnosti dohromady. Z praxe učitelek vyplývá, že hlubším pochopením požadavků a častým opakováním činnosti se nakonec spousta dětí setká z úspěchem.

5.15 POLOŽKA č. 15

Jaká je informovanost a zájem o tuto metodu ze strany rodičů?

- A) Informace pro rodiče na třídních schůzkách, nástěnkách, individuální pohovory
- B) Pouze individuální pohovory s rodiči
- C) Nezáměr rodičů

Vyhodnocení odpovědí:

Většina respondentek hodnotí zájem o tuto metodu ze strany rodičů kladně. Každá mateřská škola preferuje jiný způsob předávání informací rodičům o úspěšnosti jejich dětí při práci s touto metodou. Většinou převládají individuální pohovory, často doplněné pracovními listy na nástěnkách.

6 INTERPRETACE CÍLŮ

Hypotézou č. 1 se zkoumalo, s jakou úrovní školní připravenosti opouští děti předškolního věku mateřskou školu.

Podle dotazovaných činí největší obtíže psychologická a sociální stránka školní zralosti. Zajímavostí se stalo, že z počtu učitelek, které se současně věnují i metodě Dobrého startu žádná z nich neoznačila zralost biologickou. Z toho vyplývá, že tato metoda napomáhá k dosažení vyšší úrovně u dětí zejména v oblasti jemné a hrubé motoriky.

Z činností, které jsou pro děti problematické, se ukazuje, že se nejvíce potýkají s poruchami výslovnosti, dále je postižena oblast paměti a udržení pozornosti. V neposlední řadě se učitelky zmiňují o sociální nezralosti, která se projevuje v navazování vztahů s vrstevníky a v odloučení od matky v době pobytu v mateřské škole.

Z poskytnutých materiálů vyplynulo, že ve školním roce 2005/06 z počtu dětí předškolního věku dostalo každé čtvrté dítě odklad školní docházky, v roce 2006/07 každé páté dítě z celkového počtu předškoláků nebylo zralé pro vstup do školy a v roce 2007/08 nebylo až každé sedmé dítě připraveno do školy. Dá se tedy usuzovat, že každým přibývajícím rokem se úroveň školní připravenosti zvyšuje.

Prostředků k zjišťování školní zralosti využívají učitelky celou škálu. Výběr je čistě jen záležitostí učitelky, jakou cestu zvolí, aby svěřené děti byly co nejlépe připravené pro vstup do školy. Mezi uvedené metody zařadila jedna mateřská škola i Jiráskův test školní zralosti, který je však psychologickým nástrojem testování.

Hypotéza č. 2 se zabývala možnostmi získat poznatky o Metodě Dobrého startu. Bohužel z výzkumného šetření vyplývá, že nabídka vzdělávacího kurzu o této metodě se vyskytuje ve Zlínském kraji jen zřídka. Učitelky si tedy své zkušenosti předávají mezi sebou navzájem.

Učitelky tuto metodu využívají ve své praxi jako jednu ze vzdělávacích aktivit spojené s přípravou na školu, časové intervaly jsou většinou dvou týdnů. Jsou i mateřské školy, které Metodu Dobrého startu uskutečňují formou kroužku nebo si z této metody vyberou jen některé aktivity, které zapojí do činností běžného dne.

Zda Metoda Dobrého startu pozitivně ovlivňuje školní připravenost dětí je již potvrzeno. Na počet odkladů školní docházky však má vliv jen částečně, protože o odkladech rozhoduje také např. zdravotní stav dítěte a jeho fyzická zdatnost, přičemž tyto aspekty Metoda Dobrého startu nijak neovlivňuje.

Z řad rodičů je o Metodu Dobrého startu značný zájem, zejména ve formě individuálních pohovorů s učitelkou, a to o tom, jakých úspěchů dosahuje jejich dítě v práci s touto metodou či zda mu činí některá část Metody Dobrého startu obtíže.

7 ZÁVĚR

Snahou autorky této práce bylo poukázat na jev, se kterým se v menší či větší míře potýkají všechny učitelky mateřských škol. Každá z nich má snahu jim svěřené děti co nejlépe připravit pro vstup do školy a přejí si, aby budoucí prvňáčci měli co nejvíce školních úspěchů. Jejich pedagogická činnost k tomuto cíli směřovala po celou dobu předškolní přípravy a ony využívaly všech možných dostupných prostředků, aby kvalita školní přípravy dětí byla vysoká.

Jak se ukázalo, vidí učitelky Metodu Dobrého startu jako vhodnou cestu k prvním krůčkům školního vzdělávání. Snad by se četnost této metody zvýšila častější nabídkou vzdělávacího kurzu, kde by měly učitelky možnost s metodou se blíže seznámit, osvojit si její principy a vnést je do své praxe. Ze zkušeností učitelek vyplývá, že tato činnost je pro děti atraktivní, oblíbená a dětem přináší radost a potěšení. Výhodou této metody je, že nevede k soutěživost mezi dětmi, nepoukazuje na rozdíly ve výsledcích. Bohatství této metody nespočívá v jejím závěru, ale v průběhu. Je daleko přínosnější si práci s metodou prožít, než jen si o ní číst.

Charakter Metody Dobrého startu vystihuje velmi dobře následující citát:

„Žije-li dítě káráno, naučí se odsuzovat.

Žije-li dítě v nepřátelství, naučí se útočit.

Žije-li dítě v posměchu, naučí se vyhýbavosti.

Žije-li dítě v toleranci, naučí se směrlosti.

Žije-li dítě s pochvalou, naučí se trpělivosti.

Žije-li dítě v poctivosti, naučí se spravedlnosti.

Žije-li dítě v bezpečí, naučí se věřit.

Žije-li dítě přijímáno a obklopeno přátelstvím, naučí se ve větě hledat lásku.“

Dorothy Lew Nolte

Snad tato práce bude přínosná nejen pro rodiče dětí předškolního věku, ale i pro učitelky, které tuto metodu ještě neznají i pro ty, které s ní už mají své zkušenosti.

SEZNAM POUŽITÉ LITERATURY

BOGDANOWICZOVÁ, M., SWIERKOSZOVÁ, J. *Metoda dobrého startu. Ostrava: Kasimo 1998.*

BUDÍKOVÁ, J., KRUŠINOVÁ, P., KUNCOVÁ, P. *Je vaše dítě připraveno do první třídy?* Brno: Computer Press 2004. ISBN 80-7226-637-3

KATZOVÁ, P. *Školský zákon: komentář.* Praha: ASPI 2008. ISBN 978-80-7357-421-3

KROPÁČKOVÁ, J. *Budeme mít prvňáčka.* Praha: Portál 2008. ISBN 978-80-7367-359-8

KUCHARSKÁ, A. *Specifické poruchy učení a chování.* Praha: Portál 1999. ISBN 80-7178-294-7

KUCHARSKÁ, A., ŠVANCAROVÁ, D. *Bezstarostné roky? Kroky a krůčky předškolním věkem.* Praha: Scientia 2003. ISBN 80-7183-291-X

KUTÁLKOVÁ, D. *První třídou bez problémů.* Praha: Makropulos 2000. ISBN 80-7262-267-6

PRŮCHA, J., WALTEROVÁ, E., MAREŠ, J. *Pedagogický slovník.* Praha: Portál 2003. ISBN 80-7178-579-2

ŠIMÍČKOVÁ ČÍŽKOVÁ, J. *Přehled vývojové psychologie.* Olomouc: UP 2003. ISBN 80-244-0629-2

ZELINKOVÁ, O. *Dyslexie v předškolním věku?* Praha: Portál 2008. ISBN 978-80-7367-321-5

ŽÁČKOVÁ, H., JUCOVIČOVÁ, D. *Děti s odkladem školní docházky a jejich úspěšný start ve škole.* Praha: D & H 1998. ISBN 80-903579-0-3

PŘÍLOHA č. 1 – ÚVODNÍ DOPIS

Vážená paní ředitelko, vážená paní učitelko,
obracím se na Vás s prosbou o pomoc při tvorbě své závěrečné práce, jejíž nedílnou součástí je i pedagogický průzkum. Téma mé práce zní *Metoda dobrého startu a školní zralost dítěte*.

Vzhledem k problematice školní zralosti a připravenosti každého dítěte před vstupem do školy jsem se rozhodla zaměřit pozornost právě k Metodě dobrého startu. Vypracovala jsem dotazník, díky kterému bych chtěla zjistit rozšířenost této metody v mateřských školách ve Zlínském kraji, Váš názor na zkvalitnění školní připravenosti prostřednictvím Metody dobrého startu, dostupnost a informovanost o kurzech Metody dobrého startu a v neposlední řadě také zájem a oblibu o tuto metodu ze strany Vašich dětí.

Ve stejné míře jsou přínosné i názory Vás, jež ve své pedagogické praxi využíváte jiných metod, které stejně tak dobře přispívají k úspěšnému zahájení školní docházky každého dítěte.

Pokud má někdo z Vás potřebu se ke konkrétní otázce více písemně vyjádřit a to nad rámec uvedených možností, uvítám jakýkoliv Váš názor k danému tématu.

Předem Vám mnohokrát děkuji za spolupráci..

Švadleňáková Lenka

.....

PŘÍLOHA č. 2 – DOTAZNÍK

Název zařízení:

.....

Počet let Vašeho pedagogického působení v předškolním zařízení:

Pracujete s dětmi ve věku od do let.

1. Uveďte počet dětí „předškoláků“ ve Vašem oddělení ve školním roce

2005/06.....

2006/07

2007/08

2. Uveďte počet dětí s odkladem školní docházky ve školním roce

2005/06

2006/07

2007/08

3. Většinou se setkáváte s odkladem školní docházky u dětí, u nichž je nedostatečná zralost v oblasti: a) biologické

b) psychologické

c) sociální,

4. Uveďte činnosti, úkony, ve kterých se tato nezralost projevuje:

.....

.....

5. Uveďte metody, které ve Vašem oddělení používáte ke zjištění úrovně školní zralosti dítěte před vstupem do školy:

.....
.....

6. Jednou z těchto metod je i Metoda dobrého startu. Je tato metoda součástí Vašeho školního/ třídního vzdělávacího programu?

7. Myslíte si, že je nebo by byla Metoda dobrého startu pro Vaši práci a školní připravenost Vašich dětí přínosná?

- a) ano
- b) ne
- c) nevím

8. Jaká je možnost/dostupnost nabídky kurzu „Metoda dobrého startu“ ve Vašem kraji?

- a) často se objevuje v nabídce kurzů pro předškolní vzdělávání
- b) občas je možnost se do tohoto kurzu přihlásit
- c) tento kurz se vůbec nevyskytuje v nabídce kurzů.

9. Tohoto kurzu jste se:

- a) účastnila

uveďte prosím rok a místo konání:

- b) neúčastnila, ale v budoucnu bych o něj měla zájem

- c) neúčastnila a ani bych o něj neměla zájem.

10. Jakou formou jste se s touto metodou seznámila?

- a) prostřednictvím kurzu „Metoda dobrého startu“
- b) prostřednictvím druhé osoby, která již získala osvědčení o účasti kurzu
- c) jinou cestou:

11. Jaký časový prostor je Metodě dobrého startu vymezen v režimu Vaší mateřské školy?

.....
.....

12. Jak hodnotíte Metodu dobrého startu jako prostředek zvyšování a zkvalitnění školní připravenosti dětí?

- a) výborně
- b) dobře
- c) dostatečně

13. Jak hodnotíte oblibu této metody u dětí?

- a) výborně
- b) dobře
- c) dostatečně

14. Která z činností Metody dobrého startu je dle Vašeho názoru pro děti:

- a) nejoblíbenější, nejzajímavější:
- b) nepříjemná, problematická:

15. Jaká je informovanost a zájem o tuto metodu ze strany rodičů?

.....
.....

Děkuji za Váš čas a přeji mnoho úspěchů ve Vaší práci.

ANOTACE

Jméno a příjmení:	Lenka Švadleňáková
Katedra:	Ústav speciálněpedagogických studií
Vedoucí práce:	Mgr. Pavel Svoboda, Ph.D
Rok obhajoby:	2009

Název práce:	Metoda dobrého startu a školní zralost dítěte
Název v angličtině:	Le Bon Départ Technique And Schoul Facilities Of a Child
Anotace práce:	Práce má popsat pojetí školní zralosti a vystihnout její provázanost s Metodou Dobrého startu. Opírá se o názory učitelek mateřských škol získaných z dotazníkové metody, jejichž odpovědi byly utříděny a vyhodnoceny ve výsledky šetření popsaných v této práci
Klíčová slova:	Předškolní věk, školní zralost, školní připravenost, specifické vývojové poruchy učení, komunikační kompetence, jazykové kompetence, percepčně motorické učení, pedagogická diagnostika.
Anotace v angličtině:	This work has described the concept of school maturity and capture its consistency with the method of Good start. It draws on the views of teachers of nursery schools derived from the questionnaire method, the responses were collated and evaluated the results of the investigation described in this work.
Klíčová slova v angličtině:	Pre-age, maturity, school, school readiness, specific developmental disorders of learning, communicative competence, linguistic competence, perceptual motor learning, teaching diagnostics.
Přílohy vázané v práci:	Dotazník
Rozsah práce:	70 stran
Jazyk práce:	český

